

AZ EMBER

GÖNDÖR FERENC POLITIKAI HETILAPJA

Levett kalappal

állunk egy okmány előtt, melyet háromnegyed évszázadig alig látott emberi szem s amely most, a sors különös kegyelme képpen, porsírjából a mi kezünkben támad fel. Kossuth Lajos kézírásán nyugszik a tekintetünk. E sárgult lapot az a kéz róta tele, mely az „Országgyűlési Tudósításokat“, a „Pesti Hírlap“ ébresztő cikkeit, a Kossuth-bankókon és Görgey kinevezésén az aláírást, a függetlenségi nyilatkozatot, 67-ben Deákhoz a „Nyílt levelet“ és az emigrációs iratokat írta. Kossuth Lajos jobbkeze. Ez a szép és férfias kéz, amelyet ugy megcsodáltak kortársai, mint Kossuth hangját és szemét. Ez a jó és erős kéz, amely a magyar jobbágy nyakáról az évezredek jármot levette. Ez a szent kéz, amely tudott sujtani, tudott áldani, de békülni — egy valakivel — nem tudott.

Az okmány, amelyet „Az Ember“ meghatott lélekkel tár minden magyarok és tár a világ elé, Kossuth Lajos szerelmes levele. Egyetlen szerelmének, a magyar népnek, szól. Azok, akik eltépték egymástól Kossuthot és a magyarokat, elsüllyesztették ezt a levelet is. A halállal vívódó forradalom utolsó napjaiban, 1849 augusztusában fogta fel egy osztrák tábornok ezt a levelet, elküldte Haynaunak, az meg felszállította Bécsbe, Schwarzenbergnek, a kancellárnak. Lehet, hogy Ferenc József látta ezt a levelet és látta a bírót, akinek vádiratot kellett szerkeszteni a török földön bujdosó Kossuth ellen különben ott nyugodott a császári ház minisztériuma titkos levéltárában, utoljára a Minoritenplatzon, a központi épületben. De ime, kezünkbe ragadjuk most mi és boldogan sietünk eljuttatni ahhoz, akit illet.

A nagy forradalom utolsó napjainak lázas és nehéz hangulata csap felénk a kiáltvány soraiból. Nehéz és lázas, de nem csüggedt. „Büszkék lehetek, mert a pártütöket legyőzni Európa oroszlanlyi keltek fel ellenük!“ Ime ez a nagy perc hangulata: magabaszállás és remény. Kossuth számot vet magával és a magyar néppel és azt mondja: hibákat követtünk el, hibáztam én is, de van még remény. „Magyarok“ — kiált Kossuth — „Ne átkozzatok meg engem!“ „Isten Veled Föld!“ — zokog föl hangja — „Isten Veled Föld, mellyen annyi vér omlott, meg engedj Te is, ellened is vétettem.“ Kossuth Lajos bocsánatot kér a magyar néptől és a magyar földtől, mert a magyar nép vére a magyar földre omlott. Halljuk zokogni, halljuk hangját, a csudálatost és ma, hetvenöt év után, átjár e hang varázsos fluiduma. Imádkozik e hang, áld és átkoz, biztat és ígér. „Én mint vitézeket foglak bemutatni a világ előtt s a vitézek ügyét pártolni fogja a szabad népek legszabadabbika.“ Ez a nép: az angol. Kossuth azt hitte, hogy Orsován át Angliába vezet az útja. Ha tudta volna, hogy Kiutahiába viszik, tisztos rabságba. De ő, a török határ felé futva, Angliára függesztette a szemét, angol segítséget várt, angol segítséget ígért. Az emigráció első, a krimi háborúig terjedő szakaszának dióhéjban politikai programját adja a kiáltvány. Amit Kossuth itt a magyar népnek megígért, azt megtartotta. A „névtelen félistenekről“ szóló beszéd, a „Mint Kineas, az epiróta“ kezdetű

beszéd alaphangját títi meg itt Kossuth Lajos. Ime, az okmány, mely a forradalom epilógusa és az emigráció prológusa, utolsó szava: *Anglia!*

Ahova Kossuth Lajos 1849 őszén kijutni nem tudott, Anglia fővárosában él Károlyi Mihály. S amire Kossuth Lajos már akkor vágyott, de amit megtenni csak később tudott, azt mivelik most Londonban a magyar munkások küldöttjei. Felvilágosítják az angol közvéleményt és az angol kormányt. S ha ékesszólásuk nem éri el Kossuthét, eléri igazságuk. A megtört magyar nép igazsága nem kisebb ma, mint akkor volt, s a magyar nép mögöttük áll, mint akkor ott állt Kossuth mögött és ezzel az igazsággal az ajkukon és ezzel a néppel hátuk mögött erősek Londonban a magyar munkásság küldöttjei. S van valami, aminél fogva Kossuthnál is erősebbek. Kossuth Palmerstonhoz beszélt, aki konzervatív volt. A magyar munkásvezérek Macdonaldhoz szólnak, aki munkáspárti. 1924-ben az angol miniszterelnök jobban megérti a magyar nép ügyét, mint 1852-ben.

Nem, nem vagyunk babonások. Hanem azt, hogy éppen most találták meg Kossuth Lajos levelét, mégis jó jelnek érezzük. Kossuth keze kinyul a kerepesi temető sírjából, átnyul a Dunán, fel Budavarába és segít nekünk. Kossuth hangja felzeng a sírből és nekünk, a már-már csüggedőknek kiáltja oda: Higyj, remélj, szeress!

Hiszünk, remélünk, szeretünk.

Bethlen és — demokrácia

Hányadik a jelszó, nehéz volna megmondani, de teremuccse becsülettel működik. Az agyafurt gróf — aki olyan elnyúlhatatlan, mint a Guttman-féle munkásruha, amelyet a pesti lapok hirdetési oldalán markos legények számos évek óta jobbról is balról is huzogatnak, ráncigálnak — mindig megtalálta a dublé-középut és a hatalommaradás szempontjából a legcélszerűbb hangot. Hosszúra nyulna sorra venni Bethlen gróf ur különféle ravaszul árnyalt színváltozásait, ám kétségtelen, hogy a demokrácia bajnokaként most debütált először, a Kaposvárott elhangzott érzelmes szónoklatában. Amíg a régi parlament legreakciósabb választójogellenes főura eljut odáig, hogy bajsa alól kétfelé csöpögött a demokrácia igéjének mézét, rendkívül súlyos hatalmi érdekeknek kellett közrejátszaniok. Szenvedélyes és szemérmetlen képmutatás, siralmas magyar farsangkomédia folyt a kaposvári Turulban. Komédia, porhintés a világ szemébe, a nagy- és kisantant és mindenek előtt Macdonald szemébe. Aki rendeleti uton korrupt nyílt szavazással és Gömbös terroristáival választatott, republikánusokat bebörtönöztetett és üldöz, aki ártatlan jogérvűkkel és évek büntetéseket szabott ki, most sürgősen kijelentette, hogy nem élhet demokrácia nélkül kein Schritt ohne demokracia és neki élete, szerelme, mindene a demokrácia.

Egyenesen a külföldi sajtó jól megfizetett hasábjai számára nyilatkozta ezt ugyanabban az, ugye lehet, történelmi pillanatban, amikor magyar munkásvezérek a világ első nagyhatalmának munkás-kormányelnökével konferálnak a magyar demokrácia megteremtéséről. Baj van köpecen, ki hitte volna, hogy az a fránya Labour Party olyan hamar uralomra kerül. No de hacsak arról van szó, Bethlen hajlandó magát olyan demokratának hirdetni, hogy Európa hasravágódik tőle s elismeri, hogy aki nála különb, az már csal...

Persze, arra még Bethlen sem hivatkozhatik, hogy a szélesebb népretegeknek, a nincsetlen tömegeknek joguk és szabadságuk lett volna. Magyarország sohasem a paraszt volt elnyomva, a kigazdának mindig meg volt mindene, míg a városi középosztály és munkásság nyomorban, jog és szabadság nélkül sinylődött. Természetes tehát, hogy Bethlen agrárdemokráciát prédikál, „majd elfelejttem“ kiáltással előrangítja grófi kormányának Potemkin-parasztját, nagyatádi Szabó Istvánt és kiállítja a külföldi lapok kirakatába azzal, hogy nem Peidl Gyula, hanem nagyatádi Szabó jelenti a magyar népet. Valamikor Friedrich István folyamodott ahhoz, hogy nagyatádi helyett sokorópátkait adta be a nagyhatalmaknak. Akkor nagyatádi még azt ambicionálta, hogy Garami Ernővel üljön egy kormányban, ma azonban szívesen vállalja a sokorópátkai szerepét, mert hiszen most már bent ül a miniszteri székben és ha tényleg demokratikus világ következne el Magyarországon, fölülte valószínűtlen, hogy Peidl és Garami, akik az októberi kormányban már voltak egyszer együtt Nagyatádival, újból befogadnák magukhoz. Hiszen soha senki a magyar demokráciát úgy el nem árulta, mint a díszparaszt-miniszter, aki többségi vezér létere hozzájárult ahhoz, hogy az 1922-es választáson nyíltan szavazzanak. A régi hirdeti, fenéki korrupt, magyar választási rendszer feltámasztásához járult hozzá az az ember, akit Bethlen a magyar nép, a magyar paraszt és a magyar demokrácia megtestesüléseként helyez piedesztálra a külföld előtt. Ha létezik a magyar nemzet megbecsülése ellen elkövetett bűn: ez az.

Peidl is volt miniszter, de neki nem volt Esküdt Lajosa és az ő vejét nem tartóztatták le szállítási engedélyek kijárása miatt, mint az azóta suttymban, a Btk. egyszerű felügyelőségével kieresztett Tankovics Miklóst. Peidl Gyula mint miniszter is megmaradt Déry-utcai, külvárosi proletárlakásában, megmaradt ott a kommun alatt is, nem uszított a konjunkturával, miként Nagyatádi, aki sietett a szociáldemokrata pártba lépni. Peidl Gyula nem ígért fűt-fát sohasem, ellenben Nagyatádi „földreformjával“ kisémmizte a magyar föld magyar szellemét, megcsalta a földnélküli jánosokat az ő pénzes kigazda és Omge-beli nagybirtokos szövetségesei javára. Peidl Gyula még soha nem csapott be senkit, soha nem adta el magát senkinek s amikor Bethlen Nagyatádit, ezt a tipikusan romlott, lelkét, elvét elalkuvó, erkölcsöt nem ismerő parasztot játssza ki

Károlyi Mihály és felesége

Károlyi Mihály, a magyar népköztársaság bujdosó elnöke felé az angol közvélemény meleg érdeklődése sugárzik. Érdekes, jelentős személy Londonban is, ahol vendégszerető otthont lelt. Ez a kép, amelyet Károlyi Mihály mostohaanyja londoni lakásában vett fel a fotografus az elnök-párról, egy előkelő angol lap hasábjain jelent meg ilyen címmel: „Magyar köztársaságiak Londonban“.

vele szemben: a dolgozó, küzködő magyarnak muszáj nevetnie, nagyot és józint kacagnia, ha a dolog nem volna olyan végtelenül siralmas. Nem lehet kétséges, hogy a *robotos magyar tömegeknek, a rabszolgasorsú földmunkásnak, a tengődő városi intellektüeleknek és proletároknak, a java Magyarországnak* vágyait és céljait nem a deklasszált paraszt Nagyatádi, hanem a komoly, józan és becsületes szándéku magyar szociáldemokrata képviseli.

Bethlen újfent a *falú és város* egymásnak uszításával operál, mint azt már négy éve cselekszik. Bethlen a parasztot, a maga grófi mentalitásához szabott parasztot, a csak a maga jólétével törődő, szegénység-utáló pénzlovár, birtokos parasztságot vonultatja föl a haladó városi elemek s a falu elhagyott szegényei, minden dolgozók és szegények ellen. Négy éve, hogy a vidéket rászabadították Budapestre, a *Kuna Pék* és *Csontos Imrék* lettek hangadóvá a parlamentben, *Héjjas* és

a vidéki ifjak brigádja rávetette magát a megmaradt csekély magyar életre. Márfiak és Marossiak bombákkal aknázták alá a mi büszke, európai magyar fővárosunkat. *Horthy Miklós* rázúdította a vidéki elmaradottság, a paraszti gonoszság fekete lavináját a „bűnös városra” és négy esztendő alatt sikerült elzülleszteni, elpusztítani a maradék civilizációt, emberséget és kulturát. sikerült elmacdoniásítani a mi Budapestünket. *A vidéki ifjak és grófi parasztok már levizsgáztak.*

A megfontolt, tempós, magyar haladó szellemet illeti a szó, ennek pedig *Peidl Gyula* az igazi tösgyökere inkarnációja. A demokrácia hűtlen és becsutelen sáfárja, nagyatádi *Szabó Isván* arra sem méltó, hogy saruit megoldja. *Peidl* a becsület és higgadtság, az igazi arany középut képviselője és hiába *Bethlen* minden erőlködése, sem *Macdonald*, sem a dolgozó magyar nép nem részeszik meg az *ő kisültőfött demokráciájának* maszlagától.

Néhai

Peidl és Garami tárgyalásai Macdonalddal

Snowden Államkancellár hiteles nyilatkozata

Érthető érdeklődés nyilvánul meg *Garami Ernő*, *Peidl Gyula* és *Vámbéry Ruzstem* londoni tárgyalásai iránt. Nem szabad ezekhez a tanácskozásokhoz túlzottan vérmes reményeket fűzni — erre *Peidl Gyula* maga intett mindenkit „*Az Ember*” legutóbbi számában közölt nyilatkozatában. Nyomatékosan, újólag figyelmeztetjük tehát az ábrándozókat, hogy ne ringassák magukat hamis illúziókba — és ne számítsanak a magyar politikai életben beálló gyors fordulatra és *Garami* és *Peidl* utazását nyomban követő látható eredményekre. Ezeknek nyomatékos hangsúlyozása mellett is lehetetlen elvitatni a londoni tárgyalások nagy jelentőségét.

Egy londoni távirat arról ad hírt, hogy *Peidl*, *Garami* és *Vámbéry* hosszabb tárgyalást folytattak *Snowden* államkancellárral. Természetesen a magyarországi politikai helyzet és különösen a magyar munkásság helyzete került megvitatásra. *Garamiék* őszintén feltárták a magyar kérdés minden részletét. *Snowden* államkancellár a többiek között kijelentette, hogy az az interjú, amely nemrégiben a „*Pester Lloyd*”-ban, mint az *ő* nyilatkozata megjelent, kizárólag a magyar nép iránt érzett rokonszenvének akart kifejezést adni és semmiesetre nem kívánt a jelenlegi magyar kormány mellett állást foglalni. *Snowden* kifejezetten felhatalmazta *Peidlt*, *Garamit* és *Vámbéryt* arra, hogy ezen nyilatkozatát nyilvánosságra hozzák, hogy ily módon az *ő* állásfoglalásáról hamis kép ne kerülhessen forgalomba.

Snowden államkancellárnak ez a nyilatkozata annál nagyobb súllyal esik latba, mert a „*Pester Lloyd*”-ban igyekeztek az *ő* kijelentéseit meghamisítani és a magyar kormány mellett való állásfoglalásnak feltüntetni és maga a kormány minden sajtószervén és távirati ügynökségén keresztül terjesztette a szélrózsa minden irányában a *Snowden*-interjúnak ezt az elferdített formáját. Szóval, az angol államkancellárnak a magyar nép és a magyar munkásság iránt való mély szimpátiáját *Bethlen István* a saját számára igyekezett kizárítani és kamatoztatni. Ennek a lehetőségnek most egyszerűen véget vet *Snowdennek* *Garamiék* előtt tett nyilatkozata.

Peidl Gyula és társai hosszas tanácskozásokat folytattak *Wedgwood* miniszterrel is, aki amugyis alapos ismerője a fehér terror magyarországi rendszerének. *Peidléknek* *Wedgwood* ezredessel folytatott tárgyalásairól nem szivárgott ki semmi a nyilvánosságra. Most érkeztek megbízható jelentések arról, hogy mentek végbe azok a tár-

gyalások, amelyeket *Macdonald* angol miniszterelnök folytatott *Garamival*, *Peidllel* és *Vámbéryval*. *Macdonald*, aki ma Anglia legelfoglaltabb embere és aki épen most tartotta meg programbeszédét az angol alsóházban, szakított magának időt ahhoz, hogy a magyar szociáldemokrata vezérek véleményét meghallgassa magyarországi politikai helyzetről. *Macdonald* épen úgy, mint az angol kormány többi tagjai a legszívelebben, elviársak között természetesen meleg barátsággal fogadta *Garamit* és *Peidlt* és hosszú, kimerítő tanácskozásokat folytatott velük.

Valószínű, hogy ezek a tárgyalások még folytatódni fognak és a magyar szociálisták a tervbe vett időnél jóval tovább maradnak Londonban. Közelfekvő a feltevés, hogy *Peidl*, *Garami* és *Vámbéry* még egy hétig az angol fővárosban fognak tartózkodni és minden kérdést a legapróbb részletekig le fognak tárgyalni az angol miniszterekkel.

Macdonald fontos kijelentései

Garami, *Peidl* és *Vámbéry* csütörtökön, február 7-én, érkeztek Londonba és pénteken *Henderson* miniszter és a munkáspárt több tagja fogadta őket. Szombaton *Macdonald* miniszterelnök fogadta őket és másfél óra hosszat tárgyalt velük. *Peidl* részletesen ismertette a magyarországi viszonyokat, majd *Garami* hívta föl *Macdonald* figyelmét a magyarországi kormányzati rendszerre. Rámutatott arra, hogy 1919-ben az antant megbízásából *lord Clerk* angol diplomata egyezséget hozott létre Magyarország demokratizálása érdekében. Ezt az egyezséget azonban gyalázatosan meghamisították. *Garami* emlékeztette *Macdonaldot* *Wedgwood* őrnagy, jelenlegi tengerészeti miniszter, magyarországi missziójára, aki 1920-ban az angol munkáspárt nevében vizsgálatot folytatott Magyarországon és a vizsgálat eredményét a pártkonferencia és az alsóház elé terjesztette. *Macdonald* nagy megértéssel és figyelemmel hallgatta *Garami* fejtegetését és megígérte, hogy figyelmet fordít a magyar kérdésre. Megígérte, hogy mint elvtárs gondol a magyarországi munkásság sorsára. Kijelentette továbbá, hogy az angol kormány, valamint a munkáspárt a küldöttség vezetőivel állandó kapcsolatot fog fenntartani.

Ennek az akciónak keretében *Szende Pált*, a Károlyi-kormány volt pénzügyminiszterét Párisból Londonba hívták és *Hatvany Lajos* a *Fabianus Társaság* meghívására a jövő héten jelenik meg Londonban.

Garami és *Peidl* *Károlyi Mihály*-

lyal is találkoztak, aki tudvalevően néhány hónapja Londonban tartózkodik, továbbá a munkáspárt titkárságának és a szociálista Internacionale titkárságának vezető tagjaival. Közölték *Peidlékkel*, hogy *Hohler* budapesti angol követet, aki állását a kormány rendelkezésére bocsátotta, márciusban

visszahívják.

A kölcsönre vonatkozóan *Garamiék* azt az információt kapták, hogy a kölcsön megadásához elvben már hozzájárultak, de a folyósítását bizonyos politikai feltételektől teszik függővé. *Garami* és *Peidl* a jövő hét elején térnek vissza Bécsbe.

Kicsoda a keresztényszociálista bányászok főttkára?

Ismeretes, hogy *Peyer* *Károly* szociáldemokrata képviselő pert indított *Dvihally Géza*, a keresztényszociálista bányász-szakszervezet főttkára ellen, mert őt nyilvánosan munkahajcsárnak nevezte és a sértő wdak egész tömegét szórta ellene. A napokban volt meg az első tárgyalás, amelyen a bíróság egész komolyan kezelte az ügyet s elrendelte a bizonyítást. A bíróság eljárása még csak érthető, mert szociálista ellen menván a dolog, szívesen szakít a bizonyos perekben újabban állandósult praksziséval, hogy nem ad helvet a bizonyításnak. Mi csak *Peyer* *Károly*on csodálkozunk, hogy sajtópörre méltatta *Dvihally* urat és nem tudjuk másra magyarázni, mint arra, hogy *Peyer* nincs tisztában a ker.-szoc. szakszervezeti főttkár kitételével. A pesti szociáldemokrata vezető körök köztudomásul mindig hiányosan voltak tájékozva a polgári élet szereplőinek értékéről és sulyáról s ennek a kissé rosszul-informáltságnak tulajdonítjuk, hogy *Peyer* perbe szállt ezzel, a forradalom előtti időkből sulyosan rovtmultu *Dvihallyval*.

Dvihally urhoz nekünk már volt szerencsénk, ha nem is ker.-szoc. szakszervezeti főttkár, hanem csupán szerény szakszervezeti közkatona minőségében. A vidéki sajtó dsungeljében élt és buzgólkodott sok évekig *Dvihally Géza*, míg nem a kommun alatt felkerült *Pestre* a tanácselnökségi sajtóiroda vidéki osztályába és tagnak jelentkezett az Ujságíró Szakszervezetbe, amelynek humánus vezetősége az egykori klerikális vidéki ujságírók simán felvette a tagok sorába.

Röviddel ezután megjelent e sorok írójánál *Kiss Endre*, volt esztergomi, majd egri lapszerkesztő, a vidéki sajtóosztály tagja és írásbeli kizárási indítványt tett elébe azzal a kérelemmel, hogy azt a szakszervezet vezetőségében támogassa és sikerre segítse. A kizárási indítvány *Dvihally Géza* ellen irányult és gondosan fel volt szerelve okmány-szerű bizonyítékokkal.

Az egyik melléklet egy bírósági ítélet hiteles másolata volt, amelyből nem kevesebb tűnt ki, mint az a figyelemre méltó tény, hogy *Dvihally* lapszerkesztő urat, kiskoru gyermekek elkövetett neml eröszak kísérlete miatt 14 napi fogházra ítélte az esztergomi kir. törvényszék. Az ítélet indoklása itt vissza nem adható precizitással mondta el, miként próbálkozott meg az esztergomi papok ujságjának szerkesztője medvecukorral és alkalmatos csábesszközökkel egy nyolc éves kislányt tönkretenni, miként csalta lakására s kísérelte meg rajta a liliomtiprás műveletét. Csak a szegény apróság szörnyü ijedelmének és sikoitozásának köszönhető, hogy *Dvihally* nem elégítette ki gonosz és sötét passzióját. A gyermek jajveszékülésére a szomszédok segítségül siettek, lerogták a borzalmas gourmandériájú szerkesztőt és a botrányos ügy bíróság elé került, amely elítélte *lilomtiprásért*.

A másik melléklet az esztergomi „*Szabadság*” nevü lapnak ugyanakkor megjelent száma volt. A lapot *Bárfai* nevü ujságíró szerkesztette, aki a lapban jeles vidéki ujságíró-elméncséggel gyászkeretben, valóságos partecédula stílusában jelentette az olvasónak, hogy *Dvihally Géza szabályszerű bírói ítélettel liliomtiprásban erkölcsileg kimult*. Egy másik tudósítás — arról adott hírt, hogy a gyermek a kiállott rémü-

lettől kapott betegségéből még mindig nem gyógyult fel. Végül egy harmadik hír közölte, hogy *Dvihally sürgösen megvált állásától* és távozik *Esztergomból*.

Az esztergomi „*Szabadság*” még néhány számát csatolta *Kiss Endre* a kizárási indítványhoz. Ezekben hosszan és részletes adatokkal ki volt fejtve, minő közönséges és zsaroló célokra használta fel ujságírói hatalmát az érseki város patentírozott keresztény közvélemény-irányítója. Többi közt szenvedélyes sajtókampányt vezetett *Stern* *Izsák* kantinos ellen, akinek italmérsi engedélyének elvesztését helyezte kilátásba, míg nem a „*Szabadság*” adatokkal szoleált arról, hogy miként próbált a szerkesztő ur jószívü köcsönt szerezni a kantinostól. A „*Szabadság*” töviről-hegyire megírta, mint kerülgette és akarta megszarolni *Dvihally* a zsidó italmérsőt, *Stern* *Izsákot*, *Dvihally* szerkesztő ur akkoriban elmuasztotta ezert felelősségre vonni a „*Szabadság*”-ot és sajtóbíróság elé vinni ezt a sulyos vádat...

Dvihallyt okvetlen kizárták volna az ujságírók, de közbejött a forradalom bukása. *Dvihally* aztán beadta a kurzistáknak, hogy esztergomi szerkesztő korából mily népszerű ő a dorogi és más esztergomvidéki bányákban s erre rábízták a bányászok megdolgozását. Nyilván tulságos bőven foglalkoztunk ezzel az obskurus emberrel, de úgy hisszük, nem érdektelen rámutatni: *mi-féle erkölcsörádsok, mi-féle elszánt alakok állnak az ugynevezett ker.-szoc. szakszervezetek élén*. *Stern* *Izsák* zsarolója, a *lilomtipró Dvihally*, mint keresztény munkászervező — igaz, hogy csupán vezér tábor nélkül — a kurzusnak egyik nem kevésbé markáns jelensége, amelyet nem árt a gombostűre tűzni gazdag kurzus-rovargyűjteményünk számára. Jó lesz, ha *Peyer* *Károly* megtudja jól van dolga s a bányamunkások tiszába jönnek azzal, hogy ki az, aki az ő magasabb erkölcsi ígélvel meg akarja keríteni a lelkeket.

R.

Ismét elhalasztódik a magyar kölcsön ügye. Budapesti politikai körökben az a riasztó hír kelt szárnyra, hogy a magyar kölcsön ügye újabb halasztást szenved. Belpolitikai okokon kívül ezt az újabb eltolódást azzal magyarázzák, hogy a magyar korona zuhanása felborította az eddigi összes számításokat.

Az „*Ember*” telefonszáma: 82-3-13

(* Perzsa szönyege

Vagy válasszék legfinomabb szönyegekből. — Közvetlen behozatal Perzsiából. — Vámszabad raklár a Hauptzollamtнал

Naghi Fathaloff
Wien, I., Bäckerstraße 2

Megjelent! Megjelent!

Hatvany Lajos
új könyve

Föld világa. Isten könyve. I. Találkozás Istennel. Pegasus-Verlag kiadása.

Renaissance Bar

(Dukesz Bar) I., Singerstraße 9

Egyetlen magyar mulató
Legjobb cigány-zenekar

Minden hétfőn és csütörtökön
Kedélyes Renaissance-estély

A kis egér

... Nini, a kis egér, ott szalad a kis egér... Egy kis egeret látott tetett örütségében Márfy József, az Ébredő Magyarok Egyesülete IX. kerületi fiókjának, annak is nemzetvédelmi osztályának elnöke. Nem véletlen, hogy nem egy elefántot látott. Oh, csak egy kis cincogó egeret. Vajudnak a hegyek és megszületik egy kis egér. Mint már annyiszor, féld, hogy most ez az egér ingerkedik velünk a sorozatos bombamerényetek nyomán megindult és immár eredményesnek feltüntetett nyomozás aktáiból. A kis egerek beleestek az egériógóba, de a nagy vérengzők szabadon sélálnak.

Kabult fejfel hogy értsük meg, hogy mi történik ebben az országban? Vajon van-e jogunk reménykedni abban, hogy komoly megtorlása következik a legszörnyűbb bűnöknek és nemcsak egy újabb amnesztia bevezető fázisát rendezik. Egyelőre — így adják hírül a világnak — megvannak az Erzsébetvárosi Kör ellen elkövetett bombamerényet tettesei. Ket év alatt sikerült kinyomozni őket, leleplezték ezt a társaságot, amely bármikor levegőbe röptethet egy békésen vacsorázó társaságot, amely bombát helyeztet el a francia követségen, fel akarta robbantani az újpesti zsidótemplomot s rendőrkapitányágot s. b. Már akkor, amikor a kiene véres holttestet kihozták a kaszinó terméből, köztudomasu volt, hogy az Ébredők keze tette le a bombát. Két évig nem találták meg a bűnösöket. Tanuk jelentkeznek, hogy az Ébredők Sörház-utcai székházában kézigrániót osztogatnak. A nyomozásnak nincs eredménye. Házkutatás a Sörház-utcaban, bombát találnak. A tettesek nincsenek meg. Ha közben a francia követ nem veszi rossz néven, hogy neki is prezentáltak egy kis bombát, meg mindig nem volnanak meg a tettesek, illetve az a néhány kiválasztott, akit a konzolidáció éhes cápának a kurzus hajójából kivettek. Márfy ur, a kerületi elnök, aki főatyauristen volt, a kilencedik kerület Héjjas, kettős kereszti verszövetség feje, az ő fürdőszobájában volt a bombagyár. Éjszaka küjőntményével zsidókat igazoltatott, nappal a tözsdezsíddokkal papirokat vétetett magának a börzen. Adorján Gézanak és Daniel Sándornak az Ébredők ügyészenek alárendeltje volt. Biztos tenát, hogy Adorján és Daniel is érdeklve voltak a bombaügyben. A rendőség azonban csak kis egerekre vadászik. Daniel szabad. Adorján állítólag internáltak. Marosi Karoly vámor, aki pedig beismerő vallomást tett, a vizsgálat során szabadiábra helyeztek és csak hosszas kereses után akadtak rá újbol egy éjjeli mulatonévan. Marosi beismerésben van és beismerésben van Radó József, a másik droguista segéd, akl a saját nagybátyjánál tört be. Chraszt Istvan, a skoruiás köműves, a „mérnök“ ur, aki a bombát készítette, tagadja, hogy részt vett volna a merényletben. Leiopták Báthory Miklos Máv. teügyeiből, aki a vérbíroság elnöke volt. A verbíroság három Ébredőt, akiket árulással vádoltak.

Hogy milyen hatalom volt az Ébredők IX. szervezete, arra jellemző, hogy tagjai egyszerű pecsetes írásra szabadjegyet kaptak. Márfy gárdaja nagyobb részt fiatalemberekből állott. Egy tizenkét éves gyereknek is találtak egy nemzetvédelmi igazolványt, amely feljogosítja őt, hogy házkutatást tarthasson. Márfy, aki eddig bolondot szimulált, visszanyerte világos pillanatait és új emberek ellen tesz valomast. Ily László, Berkyl és Sesevichet, Hortny amnesztias pogromhőseit vádolja a merénylettel. A vizsgálat egy érdekes részlete elarui, hogy az Ébredők a papat is felkerestek és felkérték az Ébredők támogatására...

A papa helyett a magyar kormány támogatta az Ébredőket. Ez kiderul Klebelsberg Kunó kultuszminiszternek az Ébredők vezeterei ellen folytatott törvényes tárgyaláson. Kiderült, hogy az Ébredők a kormánytól kaptak a municiót. Kormányparti képviselők ülnek benn az Ébredők vezerkárában. Klebelsberg nem mert vizsgálatot elrendelni az Ébredő Magyarok Egyesülete ellen, amelynek vezetőit azt val-

lották, hogy szövetségben voltak a kormánnyal. Nincs bandita becsület. A kormány megtagadja az Ébredőket, az Ébredők Márfy, aki följegyzései szerint a polgármesternél volt teán...
Mi lesz? Jó volna, ha kéznél volna a kis egér, akivel planétát huzathatnánk és a planéta megmondja, hogy mit vár-

hatunk ezen a szomorú jogrendes világon, ahol minden olyan világos, mégis minden sötét. Jöjjenek elő az egérlyukból a Márfy parancsoló urai. Az egérlyukból, vagy netán a budai váról, miniszteri székekből és egyéb kényelmes és biztos helyekről. Lássuk a medvét!

Kossuth Lajos

bucsuproklamációja a magyar nemzethez

A bécsi udvari levéltár titkos aktái: a Secreta-k között megrázó történelmi és emberi dokumentum akad a kezembé. A világosi összeomlás után a szent koronával a török határ felé menekülő Kossuth bucsuzik a hazától és a nemzetől. Nyomda már nem áll rendelkezésére, bujkálás közben maga írja le több példányban utolsó üzenetét és szétosztja a kíséretében levő néhány honvéd között, hogy azok terjesszék ezt az írást, amely vádirat, védekezés, fenyegetés és reménykeltés egyben, — egy lesújtott, de meg nem tört lélek megrendítő kiáltása.

Ennek a kiáltvány-kéziratnak egyik példányát kerítette valahogyan kézre a temesvári győztes osztrák hadtestparancsnokság és felküldötte Pestre Haynauk, a megszálló csapatok főparancsnokának. Haynau viszont az aktát, — mert ekkorra már engedelmess, pontosan iktatott akta lett belőle

— ékes német katonai fordítással együtt felterjesztette Schwarzenberg herceghez, a mindenható miniszterelnökhöz Bécsbe. Tőle került azután az egész a Habsburgok titkos levéltárába. Kossuth—Haynau—Schwarzenberg—Habsburg! Csudálatosak a sorsnak utjai.

A tömör zengésű apostoli írás minden sora egy vívódó lélek bucsujának harangkondulása. De Kossuth, a szónak és tollnak művészi mestere, életének ebben a tragikus órájában nem nyul a retorika olcsó sikereszközeihez. Hangja komoly, sőt komor, de minden szavát a meggyőződés és hit ereje hatja át. Elmegy, hogy segítséget hozzon: „visszajövök százezrektől kísértve!” Vissza is jött egy félszázad multával — és koporsóját százezrek kísérték...
Ernst Ottó

Vérző, szenvedő hazájától az itt következő kossuthi erejű proklamációval bucsuzik Kossuth Lajos:

— És Te nemzetem meg halál, mint meg hal a lilium, hogy a jövő évben izmokkal megerősödvé, szebb virágokat hajts.

Meg halál, teled elérkezett; de a tél nem lesz olly tartós, mint Sibiria fagyaló levegője alatt szét zilált nemzetársadé — nem — fölötted 15 nemzet ássa a sirhantot, de a tizenhatodik nemzet, — melly szabad — százezreivel kísértette jövök nem sokára rólad azt levenni.

Légy hű addig is, mint valál mindig. Szabd magadat a Szent írás szavaíhoz.

Imádkozz halotti miatyánkot, énekelj halotti zsoltárt, csak akkor dalold nemzeti dalaid, midőn hallod határaidon dörgegni Albion hatalmas ágyuit.

En megyek s elviszem magammal azon kincseket, melyekért Te annyi vért ontál, hogy ollyan vállakra és és fejekre ne helyezd, mely néked meg tiltotta élned, és ki belevágott Isten jogaiba; mert azt mondja az Ur: Teremtettem embert, de szabadot. Ezek pedig mondják: akarok népet rabságban sinlődni. — De Te hosszutűró Isten! Tudod mit teszsz, ha most elfordítottad is arcodat — És Te nemzetem! Isten emléke és a szabadság angyala legyenek veled.

Magyarok! Ne átkozzatok engem — hisz büszkéek lehettek, mert a pártütöket legyőzni Európa oroszányi keltek fel ellenök. En mint vitézeket foglak bemutatni a világ előtt s a vitézek ügyét pártolni fogja a szabad népek legszabadabbika.

Isten Veled Föld! mellyen annyi vér omlott, meg engedj Te is, ellened is vétettem. Rólad a vérfoltoknak el enyészni nem szabad, azt még tanujelül mutatjuk fel egy népnek melly Téged szeret.

Isten veled magyarok ifju királya, ne feledd el: hogy a nép nem a Tiéd. A Korona mivel a Hős királyok ültek a trónuson nincs fejedem, mert viszem azt, mint szivemet magammal, melly érted sóhajtani és dobogni soha meg nem szünik.

Isten veled még egyszer király és ne feledd azt, hogy a nemzet nem érted van, s ezt megmutatni — hiszem Isten után — miattad Budának lerombolt várában lesz alkalmam.

A Nemzetek mindenhatója áldjon meg nemzetem!
Hidj — reménylj — szeress!

A Kossuth-proklamáció boritékján ez a szöveg olvasható:

Beschluss einer Abschieds-Proklamation, die Kossuth ausgegeben und mittels der ihn begleitenden Honvéds ausgeleilt und verbreitet haben soll.

No 212 Ad N 152
O. K. Fasc. III.

Vom

3. Armee-Commando

An Sr des Exz, K. K. Kaiserl. Geheimen Rathes Fml und Minister-Präsident etc. etc. Fürst Schwarzenberg Durchlaucht Hauptquartier Pest 11. November 1849

Durch das Militär-Distrikts-Commando in Temesvár ist mir der Schluss einer Abschieds-Proklamation des Rebellen Kossuth zugekommen, welche ich Euer Durchlaucht zur Kenntnis zu bringen mich beehre.

Haynau Fzm.

Fzm. Bn Haynau
Pest, den 17. Nov. 1849.

Abschieds-Proklamation Kossuth Ad Acta

Magyarul:

Egy bucsu-kiáltvány fogalmazványa, amelyet Kossuth kiadott

és állítólag az öt kísértő honvédek után szétosztatott.

A 3. hadsereg parancsnokságától.

Schwarzenberg herceg öngyerméltóságának, v. b. t. t., altábornagy, miniszterelnök stb. stb.

Főhadiszállás, Pest, 1849. nov. 11.

A temesvári katonai kerületi parancsnokság utján kézhez kaptam a rebellis Kossuth egy bucsuküldvényét, melyet nagyméltóságodnak tudomására hozni bátorkodom.

Haynau, tábornagy

Irattárba!

Ad Acta! Nem, Kossuth Lajos proklamációját nem lehet irattárban eltemetni. Előkerült ebben a kétségbeejtő órában és elevebbül szól a magyar nemzethez, mint az akkori gyász napjaiban. A kossuthi reményeket nem tudja az öt esztendeig tartó fagyos tél, sem Haynau, sem Horthy lefagyasztani. 1918 októberében már megláttuk Kossuth Lajos országát, a lilium újból meghalt és meghalt az őszi rózsá, de a szebb virágok ki fognak hajtani.

Vitézi bál a Vigadóban

Azt a fókochát neki és rézangyal! Amulj jó magyar, folyton siránkozál, hogy régi dicsőség hol kisék az éjl homályban, hát nesze kóstoló: egy kis felmelegített vitézi élet, amely ott zajlott le a Vigadóban a Vitézi Rend bálján. Jogrend helyett Vitézi Rend és Horthy Miklós a főkapitány. Mindenki vitéz, aki résztvett Horthy Miklós dunántúli győztes offenzívájában, akit Horthy Miklós azzá ütött, amivel néhány száz hold vitézi föld is dukál. Horthy családjában mindenki vitéz... A vitézi bál — így írja a „Szózat” — a legszebb társadalmi ünneppé vált. És, hogy a kölcsönért könyörgő Magyarországának nemcsak sebel vannak, olvassuk el a bál tudósítást:

„A Vigadó előcsarnoka ez alkalomból délszaki növényekkel volt feldisítve. A lépcsőn süppedős, piros szőnyeg (olyan piros, mint a vér). A bejáratól jobb- és baloldalon egészen az oszlopokig meggyszini korbü ruhába öltözött abárdos vitézek álltak félkört. (Mi az, hogy meggyszini korbü? Hát ez a kor a megy kor. Mikor megy?)

A közönség autón és fogaton szalligózott a bálra. Ez kis családás, azt hittem, hogy lóháton fognak a Vigadóba vágatni. Szőren ilve a lovat, miáltal nyereg alatt puhitják a vacsorájukat. Pontosan belovagolt vitéz Rakovszky Iván belügyminiszter, vitéz Bethlen István. Tíz óra hat percor befutott vitéz Augusta vitéz József apánkkal, akiket tiz Maria Terézia korabeli testőr kísért a bálterembe. Két percel később jött vitéz Albrecht főherceg, őt már Rákoczi korabeli kuruc vitézek követik a Himnusz hangjal mellett.

Tíz óra tíz perc. Heroldok harsonája jelenti vitéz Horthy Miklós és vitéz családjának érkezését. Az összes törzskapitányok fogadják. Adjuk át a szót a kobzosnak:

„Festől látvány volt, mikor a kormányzót és családját Matyás király feketeseregének korbü je mezébe öltözött vitézek felkísérték a terembe. Felfelé a lépcsőn kétoldalt harmincét tiszt vitéz áll sorfalat frakkban és egyenruhában, az emeleten pedig egészen a bálteremben a kormányzó részére fenntartott díszes emelvényig hetvenkét ludovikás vont sorfalat korbü jelmezben és pedig Bercsényi-huszárok, Simonyi-huszárok és Rákóczi-kurucok váltakoztak közöttük.

A bálelnök, engedélyt kért a kormányzótól, hogy a turáni regős-csoport az új vitézi csárdást élénkelhesse. A kormányzó ezt kegyesen megengedte és a regős-csoport ajkáról felhangzott a gyujtódallamu vitézi csárdás, amelyet idén énekeltek és jászottak bálon először (Talan csak nem az ergerberger gyujtó csárdást énekeltek a jó regősök?)

A kormányzó még azt is volt szives megengedni, hogy tizennégy népviseletbe öltözött pár magyar táncot lejtson. A tánc után Horthy odament a táncosokhoz és kezét fogott velük. A vitézek nem voltak olyan kényesek, mint az angol miniszter.

Vitéz Héjjas Iván, vitéz Francia-Kiss Mihály és a csongrádi vitézek nevei nem voltak olvashatók a megjelentek névsorában. Valószínűleg ők voltak beöltözve fekete seregnek. A fehér ló feláldozása, valamint egy püspöknek a Gellérthegyől szöges hordóban való legurítása elmaradt.

És most hinné-e valaki, ugyanez a vitézkötéses Horthy Miklós volt-e, aki a hadihajóján szolgáló magyar tengerészeket vasra verette, ha magyarul mertek beszélni? Mert hogy a fekete sereg hadura erre is vetemedt, azt számos tanu igazolja, kiszolgált, öreg, magyar matrózok akik a schwarzgelb főmaróz kényuraságot nyögték.

A bál tudósításhoz tartozik, hogy Majtényi Szabó Endre miniszteri titkár a vitézek kiérték a bálból. Zsidónak nézték szegényt.

Ferenc-körut 2.

A ház, amely bevonult a magyar terror krónikájába, ott áll a Mester-utca és Boráros-tér alkotta sarkon. Olyan, mint a Nagykörut többi bérháza a hetvenes-nyolcvanas-kilencvenes évek Bécsből importált barokkja. S az első emeleti saroklakásba, mely a háboru alatt valamilyen számfejtő, vagy efféle iroda helyisége lett, a háboruval együtt beköltözött a rendtelenség. Az erőszak nagy fellendülése, amely a háboruval vette kezdetét, nemcsak a férfiak tisztességét, nők tisztaságát prostituálta, hanem a lakásokat is. A háboru után a polgárháborúk szennye rakódott la a Ferenc-köruti lakásban és így lett a négy szoba, cselédszoba, konyha, így lett ez a ferencvárosi polgári lakás, jömeneteli rövid-árakereskedők, serény ügyvédek, miniszteri tanácsosok otthon-alapítási vágyának középpontjából a ferencvárosi terror fészkevé.

Mit élhetett át ez a prostituált lakás azóta, hogy kihurcolták belőle a függönyöket, a zongorát, a zöldselem szalongarnitúrát, a konyhából elpakolták a kis só, bors, paprika, gyömbér és szegfűszeg tartókat, a spájzból elhurcolták a paradicsomos-üvegeket, a felraktározott hadiszappant és a helyiségből iroda, majd egyesület lett. Ha mesélni tudnának a falak a hátról és fejről, melyek hozzájuk dölve zsíros nyomot hagytak ott emlékül, ha beszélni tudna a padló a csizmákról, bakancsokról, cipőkről, szeges, lakkos és rongyos lábbeliről, amelyek végigtapódtak és siklottak rajta, milyen történet lenne ez, mennyivel kuszább, örültebb, megrázóbb Barbusse „Poklánál” is!

Az elhanyagolt, poros, berondított lakás falai közül, magányos alkonyi órán, ha kisugárzódnék mindaz a betegség és butaság, amely ötödik év óta beivódott e falakba, apokaliptikus szellemjárás lenne ez! A nyomoruság, biú, a lues, skrofula és téboly teste-sülne meg itt eleven alakokká s ez a sok itéletnap kisértet pokoli vinnyogással követelné testi szülőinek visszatérését a Zrínyi-utcából, a Duna medréről, korhadt koporsók rothadásából és egyéb helyekről, ahová a Ferenc-köruti lakás legutóbb volt látogatói elszármaztak.

Kisértetjárás a multból, dögszagu kisértetekkel, halálmadarakkal, akik a pestiek számára mindig a jelent jelentik.

Kik ezek, honnan jöttek elő? Micsoda tektonikus erők vetették napfényre azt az emberfajtát, amelynek most váratlanul az érdeklődés középpontjába került példányait Márffy, Marosy, Christi és Radó néven ismeri az a világ, amely a lapokban elolvassa a magyar bombavetőkről szóló tudósítást.

Megvoltak azelőtt is, pontok és nullák, udvari szobaurak, bliccelők a Gebauer-kávéházban, éjjeli félagyberlők a Liliom- és Szvetenay-utcából, vörös-csipás szemmel, nyitottan gennyező skrofulás nyakkal, szivacsos tapintású duzzadt bőrrel, mint megtestesülése a dögnek, a nyomoruságnak, a semminek.

A háboru, az ezerszer átkozott, csínált embert ebből a földalatti brigádból, a csukaszürke posztó s az arra agyattott bőr és vas. Ami elnyomás, lealjasodás, a névtelen senkiségbe való szétomlás volt az ember számára, az felemelte, levegőhöz, szóhoz, valakiséghez juttatta ezeket a pestisbacillásokat.

Felszabadulás volt a háboru? Nem volt-e csupán bűnös frázis-ajándék a bűnös módon kiharcolt vér-, élet-, egészség-áldozatért? Emlékezzünk a forradalom tébolyult matózáira, megvadult honvédeire, pathétikus szadistáira, Dögey terroristára (mily borzalmas beajánlás e név a siralomházba!) Surek elvtársra, a hullahegyekkel és egyéb rémségekre. Azoknak, akik a kkor elkerültek Magyarországról, már a mult nyomasztó emléke ez a sok

patológikus álom-alak, azoknak, akik még ma is Magyarországon élnek, borzalmas valóság, melynek elevenségét a konzolidáció hitének ópiumával hártják el maguktól.

Márffy ur, feketekeretes pápaszemmel, szadista, hipnotizőr, valószínűleg aktiv urning is, vezére ennek a társaságnak. Rojtos nadrágja árnyékában rongyos fuszeklit rejtegető diurnista mult után egyszerre kilobban belőle a láng. Örmester? Főhadnagy? Éhes. didergő örmesterdök után: hatalom. Villamosokat állít meg a román megszállás alatt, a leszállított zsidókat gummibotos sorfal között csattogtatja végig. Éjjeli órákban megállapított haditerv alapján üttet le zsidókat a József-köruton s katonás szóbeli jelentést kíván minden botlításról.

Katonás! Katonás! Ez a jelszavuk, ez a lepkeöntösök ezeknek az elnyomott pondrólelkeknek. Katonák! Katonai fegyelem az a langyos pocsoló, amelybe beletehenkedve kényelmes biztonság veszi körül őket az élet minden bajával, nehézségével szemben. Ez a menázi, a zsold, a vaságy, amely rongyos fizikai létüket biztosítja. De katonai szellem az a pompás elixir is, amely módot ad nekik arra, hogy parancsolásban éljék ki nemzedékek óta összesűrűsödött szolgálai elnyomottságukat. Bőrkamásni! Lovaglopálca! Kikeményített krákogás a torokból, a pálcá végigcsap a saját bőrkamásni, a mások hátán, a kaszárnyafalak visszhangozzák mindezt a zajt, melyet egy ilyen szegény kukac hatalma tetőpontján kiadhat magából.

Az egész világ egy nagy kaszárnya, ameddig szabad. Amikor nem szabad: annál jobb. Akkor el lehet bujni

lefuggönyözött szobába, titkos formások közé, lehet titokban, a háttérből figyelve élvezni a kint, amit a pokoli agyvelő magányos órákon a mások számára kiforalt.

„En esküszöm a mindenható Istenre és mindenre, ami szent előttem, hogy ezeréves magyar hazám elrablott területének visszaszerzése érdekében, ha kell életemet is feláldozom...” — így kezdődik az esküformula, amelyet Márffy kezébe letettek a Franzstadi ébredők. (Mert ők voltak egyszerűen a Kettős Kereszt Vérszövetség tagjai is). Ezeréves magyar hazám elrablott területéért életemet is! Szavak, fogalmak, érzések, melyeket egy sovíniszta nevelés kitérőhöz érővel idegzett három generáció idegeibe. Fogalmak, melyek a legcinikusabb esetben is, zászlókkal, díszmagyarral, ünnepi szónoklattal és a Vigszinház „1848 vagy a Hadak útja” című hazafias színmű vasárnap délutáni ifjúsági előadásával vannak összeforva a harmadik generáció képzeletében.

Márffy diurnista, Marosi droguistasegéd, Christi kömtyűs, a Ferenc-körut 2. egész bandája számára a hazafiasság az volt, hogy a szomszédos területeken zsidókat öltek, vertek és zsaroltak. A hazafiasságra nekik privilégiumuk van, az ő hazafiasságukapidijjal és harácsolási joggal patentírozott hazafiasság.

Franzstadi hazafiasság ez? Nem! Csongrádon ugyanez a hazafiasság divik. Mindenütt az egész országban ugyanaz a humbug, ugyanaz a kloaka. Egy förtelmes háboru-utáni pszichózis, amelyet mesterséges igyekezettel tartanak életben.

Kovács István

Emlékezések Neutráliából

II. Alfréd doktor

Most hogy évek diluviuma után egy számomra új s fonákjával kifelé fordult világban váratlanul leirtam a nevet, valóságos érzem magamon a civikker mögé bújított szokatlan szemének faszétnáló tekintetét s mintha megint érezném kis angol pipájának exotikus füstjét. Erős individualitásnak abban a sohanemvolt menaszértájában, mit a háborus özönvíz usztatott össze a Zürichberg Araráthegyén — (egyetlen embernek, Kádár nevírónak sikerült ezt a csodás társadalmat érzékeltetnie regényében, az érdeméhez képest oly kevéssé olvasott „Balalajká”-ban) — Alfréd doktor a legérdekesebb személyiség volt talán. Örök medikus, vándor-díák, ír, filozófus, patikus és hipnotizőr volt egyidejűleg s váltakozva a régmult béke-időkben; egyéni, amely hihetetlenül egyéni jellemet csak a német fajta tud kitermeszteni magából, mintegy kárpótlásul a tömegesen termelt típusemberekért, kik gyárilag szabályozottan születtek a trón és a harci-rend támaszául. Brüsszelben ismertem, hová mint bölcs adeptus, Forel tanárt kísérte európai körutján és mikor Drezdában láttam monista volt és Haeckel igazságainak terjesztésére, maga szűkös pénzén indított folyóiratot, de patikát vezetett Stuttgartban, kereskedelmi uton volt Párisban és mint a Corda Fratres német képviselője köszöntötte fel Philadelphában a diákok nemzetközi kongresszusát. Párthoz és hithez nem tartozott, a pénzről annyit becsült, amennyi jó ebédhez, egy pipa dohányhoz és egy vasutjegyhez szükségeseltetik, minden nyelv nyelve, minden ország hazája volt neki s így mondanom sem kell, hogy a háboru, mely Hervét nacionalista apostolnak, Rilket kommunikagyártónak használta és Laczkó Andrást, e legszubtilisebb lelket bakapuskával lövészárokba fektette, Alfréd doktort is megtette a haza védőjévé. A lövészárkot elkerülte: kém- és propagandaszolgálatra jelentkezett a berni követséghez és a német kloakadiplo-mácia leghasználhatóbb, vagyis egyetlen használható embere lett.

Amilyen rendszerető, sőt pedáns fiú volt: a munkamódsza szögesen ütközött a német hivatalnokság munkaszokványaihoz. Írodát a német konzulátus irdatlan épületkolosszusának egyik toronylabirintusában, a Limmat fölött, a magacsínálta fura ajtózára-

kon belül egy szörnyű farkaskutya őrizte. A többi büroban hemzsegett a szemüveges hivatalnokhad, de Alfréd a maga osztályán egymaga volt a főnök és alkalmazott. Mind-össze egy savószemű gépirólány dolgozott vele — (mint később megtudtam: az észak-német néhezlyar egy rajongó királykisasszonya: arany-, és acélhegyek közül szökött ide) — s minden percében késznek látszott exaltált áhítatban leborulni furcsa főnökének csizmái elé. De ez az imádat nem volt kölcsönös.

A téres szobákban egyébként mozdulni sem lehetett a fülhalmozott újságok, könyvek és akták tömegétől. Az összes falak-hosszat huzódott szédítő cédulagyűjtemény legheterogénebb témákról: volt ott anyaggyűjtés a háboru hatásáról a közönséges büntettek emelkedésére, a háboru és a járványok összefüggéseiről, a mérgek használatáról a hadi- és kémszolgálatban... a katonai attasé e hűséges és lelkes munkatársa egyidejűleg rajongó antimilitarista volt.

Hanem a kémjelentések egy falbarótt páncélszekrényben huzódtak meg. Onnan cibálta elő Alfréd a *kérdéses Károlyi-aktát*, miközben odavetőleg magyarázta:

— A többiek megszámozzák az ügynököket. „23 jelent”. En ellenben *folyóveket* adok nekik. Kinek-kinek a nemzetisége szerint: így név említése nélkül is minden aktánál tudatomban van, hogy kitől ered... Később megtudtam, hogy e folyók között egy „Theiss” is kanyargott, klt ugyan jogosabban „Jordán”-nak lehetett volna nevezni. Egy tiszteletreméltó kollegánknak volt az álneve, ki egyébként néhány napig titkári szolgálatot teljesített Károlyi Mihály körül s büszkén szokta volt mutogatni a monogrammos aranyórát, mit a gróftól kapott hű szolgálatai fejében. Mint egyenes karakter, azóta is hű maradt magához: jelenleg a budapesti kormány megbízásából mint agent provocateur működik... nem tudom, hogy a magyar külügy viszont Arno vagy Piave néven könyveli-e? — Hanem ez a jelentés kivételesen nem tőle származott. Ennek a boritékjára *Néva* volt írva.

— A vízfejű *Tattenbach* — (der Tattenbach mit dem Wasserkopf... e jelző nélkül még kevésszámú hível sem emlegették a herceget) — nagyon fontosnak tartja ezt a

dolgot. Nekem más a nézetem. Hiszen tudja, hogy Károlyi a ml szempontunkból nagyon fontos ember: állandó figyelés alatt áll. Eddig semmit sem tudunk rábizonyítani. Ezt a memorandumot — (mely félreismerhetetlenül csak folytatása egy már régebbi jegyzék-váltásnak) — *Dutasta* francia kövéthez írta a gróf; ő maga nem akart találkozni vele, sejtette, hogy nagyon figyelik: hanem aktnek átadta az irást, hogy Dutastához benyujtana, az egyuttal a ml ellenkémünk is a franciáknál, és preferálta az irást jó pénzért nekünk felajánlani... — Persze az illetőt nem nevezhetem meg.

— Nem is szükséges, feleltem nevetve. Az sem szükséges, hogy elolvassam: tudja, hogy én theozofus vagyok. Az én Karmám hát-lapról is elolvassa az irást.

Nézzem csak bele! Ugyebár *Moutreuxból van keltezte 1917 november 30-áról* és a megszólítás után a kezdő szó: „En référént...” Az illető ügynök szöke, karcsutesfti hiszterika egy homályos eredetű 8–10 éves kislánya is van. Orosz-lengyel. Jelenleg Genfben él... Károlyi az iratban többi közt pénzt is kér a forradalom megorganizálására... Független magyar köztársaság; Horvátország, a tót megyék és az erdélyi Kárpátok nélkül... a déli határ tovább is a Duna... Különbéke persze... et toute la lyre! Az utolsó oldalakon már a magyar nevek többnyire hamisan vannak írva.

Alfréd is nevetett hozzá. — Hallja, mondta, mindjárt sejtettem, hogy otromba hamisítvány az egész: hiszen első látásra megérzik a fogalmazáson. Hanem... egyvalami van, egy körülmény, kedvesem, egy pszichológiai izé; hiszen magával egészen őszintén beszélnek, na igen, és ezért haboztam mégis és nem vettem el mindjárt ezt az aktát... Különben a Kamlena (die verrückte Tante), ki tényleg beszélt Károlyival, szintén ilyesmiről rajongott, csak hogy neki nem a gróf mondta, hanem ő maga gondolta így... Hiszen ismeri az öreg rajongó Kamienát...

— Igen — vettemet közbe — a Kamiena, aki egyébként politikailag nagyon tisztességes nő, tényleg beszélt vagy két percig Károlyival, de ennek az iratnak a szerzője még csak nem is beszélt vele. Csak sündörgött állandóan a Bernerhof körül, de Károlyi nem fogadta. Később nekem, de még külön Lovag Ádámnak is mondta a nő, hogy Károlyi rábizott egy ilyen Dutastához címzett iratot, de mi mindjárt jeleztük neki, hogy maguknak beadhat ilyeneket, nekünk nem. Örömmel látom, hogy be is adta maguknak.

— Na igen, hiszen kézenfekvő, hogy hamis. De mondom, van egy körülmény... Nézzem, nekem ez a gróf valahogy személyileg, hogy úgy mondjam emberileg, szimpatikus. És ha esze van neki — és én feltettem hogy van — akkor neki tényleg egy ilyen irást kellett volna készítenie... persze nem ebben a fogalmazásban és nem ennek a hölgynek a közreműködésével... De lényegében, mint magyar szeparatista, tényleg az volna az egyetlen helyes politika, ha ilyet irt volna, ha ilyen irányban beszélt volna az ententeval. Mint a csehek. Koncedálom, hogy ez a nyom hamis, de tisztelem annyira Károlyit, hogy tovább is higgyem, hogy mégis ilyenformán működött ő itt Svájcban. Csak persze nagyon ügyes volt. Hiszen én szívből kívánom, hogy ne jöjjenek nyomára a vízfejűek, akik most Pesten figyelik tovább...

Nem láttam szükségesnek Alfrédnek be-mondani, hogy Károlyiban nemcsak ő, hanem én is szörnyen csalódtam. Nem is nagyon szeretek visszaemlékezni svájci utjára, mert amilyen gyerekes rajongója voltam akkoriban egy bizonyos politikai ideológiának, Károlyi Mihályval volt svájci találkozásom úgy hiszem mindvégig életem legfájdalmasabb csalódása fog maradni.

Nem tudom, hogy minden naiv embernek ennyi csalódáson kell-e keresztülmennie? Egy kedves francia citátumom azt mondja, hogy az ember életének három korszaka van: *L'âge de l'illusion*, mikor még azt hiszi az ember... *L'âge de la révolution* azután, mikor már rájön az ember, hogy egészen másképp vannak a dolgok és revoltál e másképp ellen, de azután eljő a *P'âge de la resignation*: ezt életem ma — de 918-ban még nem tartottam itt.

Benedek Károly

AZ EMBER szerkesztősége:
Hamburgerstrasse 20., II. em. ajtó. 7

A csonka ember

Toller „Hinkemann“-ja a Raimund-színházban

Már az 1909-es és az 1913-as mozgósítás-kor is mérget vittek magukkal a tisztek és mindenki, aki tehette, hogy bevegék az utolsó percben, ha az ellenség kezébe kerülne és az ellenség meg akarná őket csonkítani. Az a legenda volt ugyanis elterjedve, hogy a szerbek, de különösen a montenegróiak levágják a hadifoglyok nemli szerveit. 1914 augusztusában többször hallottam, hogy ez csakugyan megtörtént a mi katonáinkkal odalenn. De nem győződtem meg róla és nem hiszem el. Ellenben a háboru maga, a srápnél, a gránát tud és szokott is csonkítani, akár honnan jön. A háboru maga rejteget az ember számára olyan bajt, ami rosszabb a halálnál. S ezért, aki a megcsonkított katoná drámáját igazán megírja, a legvéresebbet írta meg, amit a háboru ellen írni lehet.

Toller, aki végigcsinálta a háborut, aztán 22 éves korában a müncheni diktatúrát és öt évi várfogságának utolsó évét most áll le, ebbe a nagy fába vágta a fejszét a „Hinkemann“-nal, amelyet vasárnap, február 10.-én délelőtt mutattak be Bécsben először és, egyelőre, utoljára. Drezdában a kampókeresztesek nagy boitrányt csaptak a darab premierjén, egy ember bele is halt az izgalomba. Bécsben is fogadkoztak, hogy megakadályozzák az előadást. De a rendőrség és, ami többet jelent, a „Republikanischer Schutzbund“ őrt állt és a német-nemzeti diákok, aki egyedül merete a rendet megzavarni, a közönség tapsa közben kiröpítették.

Amikor délelőtt 11 órakor felment a vasfüggöny, nem lehetett nem arra gondolni, hogy a szerző egy börtöncella vasajtaja mögött írta a darabját és ma is ott ül még a bajor várbörtönben. A színlapon ez olvasható: „A darab 1921-ben játszák, egy kis német gyárvárosban.“ Már 1921-ben is fogoly volt Toller, már két éve fogoly. A börtöncella rácsos ablakán keresztül látja tehát az életet és könyveken át. Nem fog-e ez különös színt adni darabjának: börtönszínt, szobaszínt? Majd meglátjuk. Schiller úgy írta meg „Tell Vilmos“-t, hogy sohasem járt Svájcban, hogy csak könyvekből, metszetekből, utazók elbeszéléseiből ismerhette ezt az országot, amely azonban mégis el drámájában. 1919 nyaráig persze Toller még kint élt az emberek között. És különben is: az ember vagy ismeri az embereket, vagy nem. Vannak született emberismerők és vannak, akiket bármennyi tapasztalás sem segít.

Ernst Toller belevágta fejszét a nagy témába. Nem ő az első, aki a megcsonkított költője akar lenni. A háboruban megcsonkított férfi tragédiáját is megírták előtte többen, köztük két német, az egyik, Otto

Flake, egy rövid novellában, a másik, Ernst Weiss, ez a nagy író, akinek minden során megérzik, hogy orvos volt, egy hosszabb, drámai líkretésű elbeszélésben, amely véleményem szerint vetekedhetik a legjobbal, amit erről a témáról írtak: Knut Hamsun „Asszonyok a kútnál“ című regényével. Ennek a rendkívüli könyvnek a hőseit, egy norvég matrót, elűtötte a hajókötel, de nagyon szerencsétlenül. Nem, mégsem Hamsun könyve a legjobb. Mindennél, amit erről a témáról írtak, kiűtötte Tolsztoj Ifjúkori elbeszélése, „A róflépő“, amely egy csikókórán kiherélt fájó életét és az embereken tett megfigyeléseit mondja el. Ennél megrázóbbat még nem írt senki a herélekről.

Toller nem egyszerű heréltet ír meg, hanem olyan embert, akit a háboru tett szerencsétlenné. Nyilvánvaló, hogy Hinkemannon keresztül meg akarja írni az egész háborut is, vádat emelve a nagy borzalom ellen annak az ajkán, akinek legtöbb joga van a háborut vádolnia. Nos, a darabnak az a főhőbéja, hogy hőséneke esete tulságosan speciális és ehhez képest jellemzése tulontul általános. Ez az ember *jelenthetné* a háboru minden rokkantját és nyomorultját, jelenthetné minden embert, akit megsebzett, jelenthetné korunkat, amelyet derékba tört a háboru. Jelenthetné, de nem jelenti. Mondják, hogy egy kicsit Németországot akarja szimbolizálni, a megcsonkítottat, a tehetetlent. (Állítólag ezért is tüntettek a drezdai kampókeresztesek.)

Hát igen: ez a proletár, Eugen Hinkemann lehetne az 1921-es ember, lehetne én meg te, lehetne a szenvedő ember általában. Hinkemann története: hogy hazajön a háboruból csonkán s a feleségét, aki jó, elcsábítják és ebbe belehal az asszony és belehal ő maga is, Hinkemann sorsa lehetne végső sűrítése e kor tartalmának, lehetne vonalának következetes végigvitele, lehetne jelkép, mindenkinek érthető és mégis titkos. Mert Hinkemann férfiaságával elveszti az erejét és erejével elveszti mindent, elveszti a jószágot és a szeretetet (amely mindig erő). És ez az ember jó volt, egy madárnak nem tudott veténi, de gonosz lesz, ártatlan egereknek harapja el a torkát a cirkuszban, hogy pénzt tudjon vinni haza, gonosz lesz, mert gonosz volt a háboru, olyan gonosz, hogy most már az ember nem is lehet jó, pedig meg sem tud lenni jószág nélkül és ha nem kapja meg, meg kell halnia. Halála előtt egy nagy felfedezést tesz a szegény csonka ember: hogy az emberek csak egy istent imádnak, Priapust, férfiak és nők egyaránt és ha Krisztus meg ő közte kell választaniok, nem soká haboznak. A dráma legremesebb

jelenete az, amikor Hinkemann, úgyszólván a megőrülés határán, egyszerre csak kihuz a zsebéből egy kőből faragott falluszt, az asztalra helyezi, mint valami oltárra, jobbról, balról meggyújt egy-egy gyertyát, leborul a fallusz előtt és mint a világ urát, el kezdi imádni. Igaza van. Akit ez az Isten eltaszt, azt mindenki eltasztja. Nagy igazság ez és nemcsak a mai nap igazsága.

Olyan nagy igazság, hogy Hinkemann alakja, amelynek hordoznia kellene, majdnem összegyogy sulya alatt. Néha lobog berne az élet, de néha csak hamvad, nem érezzük. Nincs elég nagy élet az alakban, hogy a dráma értelmét végig éreztesse. Mindig tudjuk vagy tudni véljük, mit akart mondani a költő, hisz ki is mondja, el is hisszük amit mond, de nem mindig, nem minden percben, nem minden szóban érezzük. Nem markolt elég mélyre a költő Hinkemann lelkébe, azért nem markolt elég mélyen a miénkbe sem. Tudunk róla mindent, szegény Hinkemannról, de nem tudunk mégsem eleget.

Hiszen én tudom, mit akart Toller; tudom és becsülöm érte, hogy ezt akarta. A háborut, mint szenvedést akarta a végsőkéig fokozva kifejezni egy alakban és ezzel az alakkal, a szavaival és még inkább a sorsával oda akarta kiáltani a bűnösen feledékeny emberiségnek: volt ám egyszer világháboru! El ne feledjétek! És valóban: a herélt ember fisztula-hangja éppen elég riktó ahhoz, hogy ezt a bamba emberiséget felriassza. Egy figurába, egy történetbe, egy légkörbe akarta sűríteni a háborut és a csonkaságot, az okot és az okozatot, a vádat és a panaszt és — éppen ezen a ponton szenvedett hajótörést. A két nagy motívum egymás mellett fut végig, egyre csak akar meg akar egyesülni, de végig nem bír. A prédikáció egy szöveget a jelenetek sorát, mint a gaz, ahelyett, hogy úgy nőne ki belőle, mint az élőfa. És a prédikáció értelme is feloldatlan (talán feloldhatatlan) ellenmondásokkal teli; hallunk egyszer az örök világosság sugaráról, amelyek talán meggyógyíthatnák a csonka embert, de ezek a sugarak nem törnek át sehoh, Priap legyőzi Krisztust, mielőtt Krisztus harcolni kiállhatott és mi nem tudjuk, hogy gondolta a költő? Aztán, közvetlenül a tragikai befejezés előtt egykibékítő, szinte idilli megoldás lehetőségét surolja a mese, ami bánt, mert csorbítja a kérlelhetetlen tragikumot.

Az állam rendőrei vigyáztak rá, hogy az államfogyó darabját zavartalanul adhassák elő. Szociálista jelvény volt a munkások gomblyukában, akik a színház körül vigyáztak rá, hogy be ne törjenek a nézőtérre a kampókeresztesek. Ünnepl volt ez a nézőtér, tele égőképi fiatalokkal, tele munkásokkal, asszonyokkal és leányokkal is, szóval azokkal, akiknek a fogoly költő művét megírta. Miközben feszülten figyeltünk a színpadon történőkre, odakint mintha döngötték volna a kaput, mintha rohamozók üvöltését

hallottuk volna, de a zaj egyre távolodott, aztán elült és mi boldogan lélekzettünk fel: úgy látszik, az ostromot visszaverték! A levegő izgalommal volt tele: bűzbombák és Horthy-bunkók sejtelték a levegőben. De csak egyszer, egyetlenegyszer mert közbekiáltani egy sörzű hang:

— De most aztán elég!

Az az izgalom, amivel erre az egész nézőtér kiáltotta, hogy „Ki vele!“, az a lendület, amivel a zajongón ezt a közöhangt kérges tenyerek végrehajtották, az vitte a dalra a darabot. A végén ugyanazok, akik a „Ki velét“ kiáltották, azt kiáltották, hogy „Éljen Toller!“ — és az is úgy hangzott, mint a „Ki vele!“ — igen, ki vele a börtönből, Tollerrel és minden Tollerekkel és mindenkivel, akit a börtönben tartanak a Kahrok és Horthyak. Istenem, mikor élünk meg ilyen előadást Budapesten! A. P.

Falusi zsidógyerek

A szobában, hol minden héten egyszer egy este gyertyát gyújtott az anyám, némán guggoltak a zömök és sötét butorok. Köztük a lassu levegőben — az ablak előtt zöldbokru orgondk — mozogtunk, az apám, anyám, meg én. A cimboráim az udvarbeli parasztyerekek patakon s a szérium, ahol kíváncsi s gerjedt szemüket furcsa játékok nyitják a sötétben. A kert alatt kemény szolnyálban duzzadó testü parasztleányok ringva jártak. Egy reggel kimentünk a taga. Én — négy esztendő s lehettem — ott kocogtam az apám mellett. A városról beszélünk, mely tiszta kéken állt a messzeségben. Egyszer be is kocsiztunk nagyapához. Rövidre nyírott ősz hajjal s piros arccal állt a sötétben. Én tünődtem: ő az isten, kit emlegetni szoktunk. Az iskolában a parasztyuval együtt vettem neki a keresztet. A tanító ur a beülehami ácsnak házában járó anygalokról mesélt egyszer — és akkor estelenként a szemem mögött Betlehemnek apró jó házai fehérlettek fel egyre. Egyszer egy szürkületkor a temető szélén, a hídön ültünk. S este lett s egyik pajtásom azt mesélte akkor, hogy mi zsidók vagyunk s az apja mondta, mindnyájunkat kúrtaan egy éjjel. Én félíg hittem el csak, ám a szívem riadtan vert és én haza futottam és egy sötét sarokban gubbasztva néztem az apám s anyám s szerettem volna a szoba fülleget csendjébe a tiúkot kisköltani. „Zsidó, mi az?“ tünődtem. Kiinn az estét csendesen várta sok falusi ház.

Komlós Aladár

Péter és Pál

Írta: FARKAS ANTAL

A halak a szárazon a vízről beszélnek. Bennünk is van egy kis haltermészet. Nem azért, mert valami nagyon lelkendeznénk a vízért, hanem azért, mert az emigráció szárazán mi is folyton arról a vízről beszélünk, amelyből a balsors horga iderángatott ki bennünket: az otthonról, a hazáról.

Példának okáért Kiss Péter hazánkfia az előtt a bécsi siber-kávéház előtt, amelyikből Nagy Pál kilépett és szerencsétlenségére összetalálkozott a barátjával, már félóra óta arról beszél, hogy ő nem bírja tovább, ő hazamegy. Kiss Péteren látszik, hogy leégett ember, kopott is, pápistaszintű is. Nagy Pálon meglátszik a jóltáplálkozottság, a jó mód. Elegáns télikabátja van, piros a pofája, míg Kiss Péter szellős, öreg felöltőben didereg és csak az orra vörös. Valamikor egyforma mesterséget tanultak, de most egyik sem folytatja a saját mesterségét. Péter munkanélkül maradt, mert a saját mesterségén kívül nem ért a jólélek egyébhez, míg Pál arra a fölfedezésre jutott, hogy benne kitűnő üzleti szellem van, hogy ő egy született export-import-zseni és nagyon sajnálja Pétert, aki olyan mamlasz, hogy csak ahhoz ért, amit tanult. Az embernek, ha meg akar élni, ahhoz is érteni kell, amit nem tud. Szeretne már Pétertől szabadulni, hiszen a markába dobott egy-két darab tizezerkoronást vagy tán

hármát is, mert hiszen egy baráttal szemben nem lehet smucigoskodni, de Péter még mindig nem ereszi, kérdezősködik:

— No és neked mit irnak otthonról? Pál leveri a szivarja hamuját.
— Fenét! Nekem ne is irjanak. Mi közöm hozzájuk? Forduljanak föl!
— Én ma is kaptam levelet. A sógorom írt. Hivnak haza szörnyen.
— Hát aztán? Megőrültek? Mit akarnak veled?

— Kérülne valami kis állás.
— Kis állás! Mi az a kis állás? A mellett éhen halhatsz. Ismerem a hazai viszonyokat.

— Tudom, tudom: komiszak. De én úgy érzem, hogy az én itteni viszonyaim még komizabbak.

— Elhiszem, de az emigráció nem üdülőhely, nem farsang, nem lakodalom. Barátom, itt szenvedni is kell.

— Szó sincs róla. Csak tudnám a végét, hogy meddig tart: mindjárt könnyebb volna.

Pál egyet ránt a vállán.
— Meddig tart! Hát meddig tartana? Négy-öt esztendőnél tovább már bajosan. Az ember sokat kibír.

— Ezt is tudom én, hiszen próbáltam.

— Nohát akkor?! Csak türelem.

— Nem is türelmetlenség ez, kérlek, de a bizonytalanságnak ez a rettenetes érzése. Maholnap a kvártélyomból is kidobnak.

— Annyi baj legyen! Van lakás Bécsben. A mostani kvártélyod ugyis egészségtelen.

— Csak hogy a másíkról még fogalmam sincs, hogy milyen lehet.

— Bizonyára jobb lesz, mint a hazai börtön.

— Ki tudja? Én el tudok képzelni olyan esetet, amikor a börtön istenes.

— Ugyan ne számárokodj! Fő a szabadság: Inkább itt koplaljak még tíz évig, mint egy hetet a börtönben.

— Voítál már te a követségén?

— Minek lettem volna? Nincs rá szükségem.

— Eszembe jutott, hogy jó volna tán utlevelet szereznem. Az ember mégis szabadabban mozoghat.

— Hol akarsz te szabadabban mozogni?

— Ugy gondoltam, hogy tán hazamennék. Nem loptam, nem raboltam, nem gyilkoltam.

— Te csacsi! Hát kell ezeknek lopni, rabolni, gyilkolni? Nem elég, hogy bizalmi voltál? Ugy látom, hogy kishitű lettél.

— Nem éppen a kishitűség! Az ember már nem bírja idegekkel.

Pál a mellére üt.

— Hjah, barátocskám, ez nem idegkérdés. Ez más kérdés.

— Micsoda kérdés?

— Ez a forradalmi becsület kérdése. Vagy van az vagy nincs. Visszariadni nem kell semmitől. Meghunyáskodni? Kutyatempó! Kitarítani és kitarítani! Valamelyikünknek bele kell döglenni. Érted? Beledögleni!

— No és ha én leszek az?
— Ugyan ne gyáváskodj! Nesze

még tizezer. Ebédelj meg jól és meglásad, mindjárt másképpen gondolkodol. Szervusz! Sietnem kell egy másik kávéházba. Le akarok valamit kötni.

— Mikor láthatlak?

— Amikor akarsz. Itt mindig megtalálász. Ha nem akarsz bejönni, csak izenj be valakitől. Van meleg szobád?

— Dehogyan van. Azt még kibírnám.

— Igazad van. A meleg nem is egészséges. Éjszakára én sem fütte-

tek be. Mostanában hizom és szédüléseim vannak. Sokat dolgozom, tudniillik. Szervusz! Azt a pár évet kibírhatsz velem együtt, ami még hátra van. Fő a kitarítás. Egy mákszemnyit se engedünk. Nesze egy szivar is. Szervusz!

Pál elgurul. Péter egy darabig áll, mert nem tudja, hogy merre is induljon azzal a harminc-negyvenezzerrel? Ebédeljen vagy vacsorázzék? Eltűnik végre az emberáradatban.

Egy kis változás. Pálnak nem jól megy az export-import. Megkordult a gyomra. Pál eltűnik a kávéházból. Péter hiába lesi. Egyszer bemelegszik a kávéházba és a Pál törzsasztalánál érdeklődik utána, hol találkozhatna vele?

— Pesten barátom, Pesten. Rosszul ment neki, hát likvidálta magát — hazament.

Péter szótlánul kifordult a kávéházból. Mindössze annyit mond:

— Mégis nekem volt igazam. De én azért nem haragszom. Legföljebb nem írok neki.

HIREK

A régi szerelem

— Dráma a pénzpiac —

Pompás, kedves zárlatidő. A pénzpiac irányzata szilárd. A piacon Dollárpapa karonfogva sétál egy fontos személyiséggel. A japánok, svédok, hollandusok elegáns ruhákban járnak-kelnek. A piac legmélyebb zugában az osztrák korona egy padon ül szegényes háziyas öltözkében és stoppol. A Magyar Korona rongyos, foltos csukaszürkében feléje közeledik katonás léptekkel és dalol.

Magyar Korona:

Megállj, Megállj, kutya Szerbia!...
(Eszreveszi: a padon ülöt)
De ismerős nekem a márika.
Az eszemet most azon jártatom,
(egészen közel megy hozzá)
Hogy hol találkoztunk mi, angyalom?
Ha nem tévedek, egykor — persze, régen —
Nem volt magacska az én feleségem?

Osztrák Korona:

(megismeri, sóhajt)
Igen, az öné voltam valaha.
Én Lizi voltam, ön Radics-baka.
A ringlispilen kettecskén keringtünk.
Egy test, egy lélek voltunk ám mi ketten,
S nem volt boldogabb senki — már szerintünk.
Együtt hevertünk itt meg a ligetben

M. K.:

Emlékszem én erre, mámi, nagyon.

O. K.:

No, ön se délceg most már, mondhatom.
Ön se a régi, daliás levente,
Önök is ártott e napok lementé.

M. K.:

Mi tagadás — egy kicsit megviselt
A háború, no, meg a sok hitelt
Magam se győzöm s azt a sok Lorántot.
Aztán, hogy engem annyi kurzus ért:
Nem állhattam jól én se magamért —
Lerongyosodtam. De magacska tán
Férjhez ment újra? Meglátszik magán.

O. K.:

Nem mentem én, de tisztos útra tértem,
Hogy több csalódás ezután ne érjen.
Zimmermannéknál élek. Tudja, ily
Uri helyen a helyzete stabil.
Szerényen élek, elstoppolgatók,
Ülök egy helyben. Ön meg csavarog...

M. K.:

A vérem, tudja, mámi, nyugtalan.
Az alapom minden, csak nem arany.
Inkább higany, de olyan keneső,
Ami leginkább folyton leeső.
Nem kérdené, hogy miért, mi miatt,
Ha ismerné az én gazdáimat
Ezek az urak biz' nem stabilok:
Fejükben puccs, a kezükben gyilkok.
Bombájuk füstje szörnyen árt nekem.
Ilyenkor mindig pottyankok, esem.
Ha látná a nadrágom fenekét,
Maga mondaná: ne tovább, elég!

O. K.:

Hát mért nem áll be rendes házhoz, ott
Kapna ön is rendes szolgálatot.
Bár uniformist huznának magára,
De mégse lenne ilyen ócska, árva.

M. K.:

Gondoltam erre én már magam is.
Ez a csavargás undok és hamis.
Magam csalom, hogy vagyok valaki,
Aki még mindig magát várja ki,
Pedig maholnap megesz a fene.

O. K.:

(megsajnálja)
No, jöjjön mellém! Üljön ide le.

M. K.:

(széd)
Biz'istók, ez az ülés jólesik.

O. K.:

Vigyázzon, mert innen is leesik.

M. K.:

Nem én, Lizikém; beléd karolok.

O. K.:

Nem illik hozzánk már ez a dolog.
Meginatja még stabil helyzetem.

M. K.:

Ne félj, hisz én már nem emelkedem.
Örülök, ha egy helyben tilhetek,
Az egész lényem elnyúlt és beteg.
Nem voltam még soha ily cudarul.
Szédülök is...

O. K.:

Jesszus! Zimmermann ur!
(Zimmermann közeledik)

— Függöny —

„Az Ember” előfizetési árai:

Egész évre:	Fél évre:	Negyed évre:
220.000 o. k.	110.000 o. k.	55.000 o. k.
110 cs. k.	55 cs. k.	28 cs. k.
550 lei	275 lei	140 lei
275 dinár	140 dinár	70 dinár
8 dollár	4 dollár	2 dollár
64 fr. frank	32 fr. frank	16 fr. frank

— Henderson levele Buchinger Manóhoz. Buchinger Manó, az emigrációban élő szociáldemokrata vezérferfiu Henderson angol munkásvezérhez üdvözlő sorokat irt belügyminiszterre való kinevezése alkalmából. Henderson, akit Buchingerhez régi barátság fűz, a következő itt eredetiben közölt köszönő sorokban válaszolt:

4th February 1924,
Dear Mr. Buchinger,

Thank you very much for your kind letter of good wishes. It was kind of you.

Yours sincerely,
Mons. Emanuel Buchinger,
1924. február 4.

Kedves Buchinger,
nagyon köszönöm önnek a kedves levelét és a jó kívánásokat. Ez nagyon kedves volt öntől. Öszinte tisztelettel.

— Usetty és Csilléry az emigráció ellen. Budapest város közigazgatási bizottsága egyik legutóbbi ülésén Usetty Béla és Csilléry Andás tiltakoztak az ellen, hogy a kormány hazatérési engedélyt adjon a hazatérő emigránsoknak. Kozma Jenő bizottsági tag kellő értékére szállította le Usetty és Csilléry urak szemtelen és ostoba frázisait és Jatkó Pál, valamint Terstyánszky kormánybiztos szintén a tiltakozó indítvány ellen foglaltak állást. Hosszu és meddő vita után abban egyeztek meg az urak, hogy Csilléry és Usetty indítványának szelídített formáját fogadják el, nevezetesen a kormánytól kifejezik azt az óhajukat, hogy az emigrációt lehetőleg tartság távol Magyarországtól. Mondanunk sem kell, hogy bennünket a pesti közigazgatás oszlopainak ez a humoros vitája nem tulságosan érdekel. Utóvégre nem olyan nagy öröm Csilléry Andrással egy városban vagy egy országban tartózkodni.

— Károlyi könyvének német fordítását is megvonták a postai szállítási jogát. A kereskedelemügyi miniszter Károlyi Mihálynak a postai szállítástól már kizárt *Egyegész világ ellen* című könyve németnyelvű fordításától (*Gegen eine ganze Welt*), amely a müncheni Verlag für Kulturpolitik kiadásában jelent meg, szintén megvonta a postai szállítási jogát. (Károlyi könyvét kitiltják. Ebből is látható, hogy Bethlen István milyen komolyan veszi a demokráciát és a jogegyenlőséget. Kitiltották Károlyi magyar könyvét, tehát a német fordítást is ki kell tiltani.)

• — Orbók Párisban. A legszemérmelenebb háborús kém Orbók Attila, Konstent német őrnagy spicijije, most Párisban „dolgozik”. A régi kopó itt is Károlyi Mihály után szaglászik és beárulja, hogy Károlyi Mihály birtokainak elrablása miatt, panaszt nyújtott be a nagykövetség tanácsához, mivel hogy a magyar bíróság a trianoni békeszerződés ellenére kobozta el birtokait. „Mindenesetre jellemző, írja Párisból Orbók, hogy Károlyi a kölcsöntűgy tárgyalása idején lép akcióba vagyonának megmentése érdekében és a magyar államot a trianoni békeszerződés megszegésével vádolja”. Mindenesetre jellemző, hogy a fehér bíróság minden törvényes alap nélkül elkobozhatja Károlyi Mihály vagyonát, amelyet Károlyi Mihály nagylelkűen a magyar népek ajándékozott. És jellemző, hogy Attila mennyire visszaél azzal a helyzettel, hogy a párisi magyar munkások vendégjogot élvezve, nem figyelmeztetik gyengéden, hogy Attila ur már eleget beszélt!

— Amnesztia, ami — nincs. Horthyék tudvalevően a külföld megtevesztés céljából időnként hamis amnesztia-hirekkel kürtölik tele a világot. Néhány nappal ezelőtt ismét fölropült egy ilyen gyanus amnesztia-hír, de máig sem tudja senki egyetlen olyan bebörtönözöttnek vagy emigránsnak a nevét, aki valóban amnesztiát kapott volna. Ezzel szemben Nagy Emil, a komolytalan fecsegéseiről és közéleti panamáiról egyaránt hírhedt igazságügyminiszter, újabbán a következő zavaros és semmitmondó nyilatkozatot tette az amnesztiáról:

— Milliószer megmondtam már, hogy nem szabad összetéveszteni az amnesztiát a kegyelmezési joggal. Az amnesztia ugyanis a bűnösök bizonyos kategóriájára terjeszkedik ki minden névelítés nélkül, míg a kegyelmezési jogot az államfő névszerint állandóan gyakorolja. Ami az amnesztiát, különösképpen az általános amnesztiát illeti, erről a büntető novella életbelépése előtt szó sem lehet. Mit is érne ez az amnesztia, ha a kibocsátott bűnösök után Zalaegerszegre szállítanák.

— Ami már most a kegyelmezési jogot illeti, az más kérdés. Ezt a jogot, mint már említettem, az államfő állandóan gyakorolja. A legutóbbi 138 kegyelmezés csak az egyik csoport volt a szabadon bocsátottak sorából. Ezentúl is figyelemmel kísérjük a lecsukott kommunisztákat és akiknél garanciát találunk arra, hogy kiszabadulva nem lesznek többé az állami rend megbontói, azoknak kegyelmezésére újból tesszünk majd előterjesztést. Ha pedig már majd életbe lép a büntető novella, akkor, nem bánom jöhet az amnesztia is és becukhatjuk Zalaegerszegt is.

Ez az a bizonyos nyilatkozat, amelyhez igazán nem kell kommentár.

— A vicces igazságügyminiszter. Nagy Emil, a „liberális” igazságügyminiszter a következő viccet mondta a kaposvári banketten: A mi szociáldemokratáink szeretnek az angol munkáspártra hivatkozni. Erről mindig az oroszlan és görény meséje jut eszembe. A görény ezzel dicsekedett az oroszlan előtt: „Mi rokonok vagyunk, mert mind a ketten a ragadozók közé tartozunk.” Mikor aztán az oroszlan ordítani kezdett, amit a görény nem tudott utánozni, nem jött zavarba, mert sietett az oroszlan hangját — büzzel pótolni. (Nagy Emil: oroszlan-görény keresztezés. Ordít és büzzel pótolja szellemességét.)

— „Artatlanok!” A csongrádi bombamerényiök méltó védője, dr. Ulain Ferenc beszélgetett védeenceivel és nyilatkozott az újságíróknak. Eszerint a bombavetőket annyira bántalmazták, hogy lehetetlen volt elképzelni, hogy mást, mint beismerő vallomást tegyenek. Sinkó Lászlóról, mondja Ulain, fél sem lehet tenni, hogy ő dobta a bombát a táncoló párok közé. Egy olyan bombát, amelytől még a katonák is félnek egy ház első emeleti ablakán bedobni. Ha katonák is félnek, tehát nyilván a katonák sem merték a bombát elhajítani. Minthogy a bomba mégis felrobbant, természet fölötti tehát, hogy mégis eljutott a bálterembe. Artatlanul emberek gyanúsítanak — mondja Ulain, aki védi az aljas gyilkosokat, holott neki is a vádlottak padján Piroskáék mellett volna a helye.

— Kassák Lajos képképzőművész. Kassák Lajos, az új magyar művészet reprezentáns egyénisége, aki eddig a nagy közönség előtt irásaiból volt ismeretes, most a képzőművészetek terén akarja dokumentálni híveinek a művészet egységes voltát. Képarcok és térkonstrukciók nevezi Kassák új művészi termelését, amelyet a Wüthle-féle kiállítási termekben (I. Weinburggasse 9.) mutat be a közönségnek. Akik az új művészet iránt érdeklődnek nézzék meg Kassák műveit.

— „Párisi Futár” címmel Ben Ami hírlapírótársunk szerkesztésében új hetilap indult meg Párisban. A „Párisi Futár” a Franciaországba szakadt magyar vándorlók érdekeit szolgálja és első száma gondos és lelkiismeretes szerkesztési munka eredménye.

Pesti anekdota

Budapesten mostanában szájrul-szájra jár egy anekdota. Benne van sürített kivonatban az egész mai magyar kurzusvilág. Pesti újság nem közölheti, azonban mi... no, de szóljon maga a vicc.

Legitimista mise a lipótvárosi bazilikában Ottó királyfi születése napján. A templom zsufolva, az oltár közelében Hazai Samu volt honvédelmi miniszter imádkozik áhitattal.

Mise közben beront egy ébredő csoport s elküldi magát:

— Zsidók, ki a templomból!

A közönség fele távozik. Hazai zavartalanul tovább imádkozik.

Kisvártatva újabb ébredő csoport ront be a templomba, nagyot ordít:

— Kikeresztelkedett zsidók, — kifelé! — A közönség maradék fele is távozik. Hazai buzgón imádkozik tovább.

Harmadik ébredő csoport jö. Harsány vezényszó:

— Kinek apja vagy anyja zsidó volt, mars ki innen!

Jézus Krisztus leszáll az oltár keresztjéről és szelíden szól Hazaihoz:

— Samu, gyerünk.

— Kunfit megidéztek Horthyék. Minden amnesztiás hangulatot a legélelkebben megcáfol az a „Budapesti Közlöny”-ben megjelent hirdetmény, amellyel a budapesti törvényszék dr. Kunfi Zsigmondot a február 26-án tartandó főtárgyalásra megidézi. Mint vádlottat. A gyilkos fehér terror rendszer, amelyről az emigráció minden vádjá beigazolódott, ahol Orgoványért, Siófokért, Somogyiért, Bacsóért, több ezer ártatlanul kioltott életért senkit meg nem büntettek, a magyar nemzet megbecsülése ellen elkövetett három rendbeli büntetést perbefogta a magyar munkásság emigrációban élő egyik vezérének, Kunfi Zsigmondot, aki tollal és szóval a nemzetközi munkásság plénuma előtt fáradhatatlanul harcolt a magyar nemzet elnyomói ellen. A vádirat szerint Kunfi valóban tényeket állított és terjesztett. Ezt mondja az az ügyész, aki ellejelelt vádiratot szerkeszteni a gyilkosok ellen. És most mondja, amikor már a nemzetgyűlés előtt is elhangzott és a kormány is beismerte, hogy a szörnyű rémségek valóban megtörténtek. Egy cseppet sem valószínű, hogy Kunfi február 26-án megjelenik a főtárgyaláson. Ebben az esetben in consummationem folytatják le ellene az eljárást. Csak szórakozzanak az urak Az ítéletet pedig Bethlen István személyesen vigye el Macdonald angol miniszterelnöknek, Kunfi Zsigmond elvtársának, akinél a kölcsönért könyörögni volt.

— Egy fehér terrorista letartóztatása Bécsben. Egy hírhedt pesti fehér terrorista került a bécsi rendőrség kezei közé. Az Alserbachgassei Thury-kávéházban tartott razzia alkalmával egy magyarokból álló társaságot igazoltatott a rendőrség s a kihallgatások során kiderült, hogy az egyik gyanúsított magyar: Gál János volt nemzeti hadseregbeli őrnagy, aki a fehér terror első évében mint egy terrorista-különítmény tagja a bécsi emberrablásokban is bűnrészes volt. Gál őrnagy Bécsben Fiedler és Kiss név alatt különböző szélhámosságokat követett el, — ezuttal a lopás miatt került a bécsi rendőrség fogházába.

— Reinitz Béla új daloskönyve. Február végén jelenik meg Reinitz Bélának új dalos könyve, amely a kiváló zeneszerző hét Ady-versre irt zenéjét tartalmazza. A daloskönyv művészi cimlapját Biró Mihály rajzolta. A kötet ára 50.000 osztrák korona. A szerző aláírásával ellátott számozott diszpédány 200.000 osztrák korona. Előfizetéseket „Az Ember” is elfogad. Utóállambeli megrendelők az előfizetési árhoz a portó összegét is csatolják.

(x) Pavillon, I., Wallfischg. 11. A kitűnő izléséről ismert Brett Adolf igazgató-sága alatt Bécs egy remek, elsőrangú táncpalotát nyert. Ebben az elsőrangú helyiségben a legjobb táncatrakciók követik egymást. A kiszolgálás, ételek és italok elsőrangúak.

(x) Egyetlen magyar mulató, Renaissance-Bar. (Dukesz-Bar) I., Singerstrasse 9. Legjobb magyar cigányzenekar.

(x) Dinabad kávéház (Marlenbrückenél) a magyarok találkozóhelye. — Estéknél a híres Munczy Béla cigányprímás zenekarával hangversenyek.

Brett Adolf
Tulajdonos és igazgató

Wallfischg.
11 Telefon: 71-0-29

PAVILLON

Bécs legelőkelőbb és legszebb táncpalotája ★ Naponta 5 órai tea
Este souper ★ Elsőrangú táncatrakciók

Osztrákországi levél

Bécs, 1924. február 10.

Édes Néném! Oh, már nagyon ferdére kell borítanom a tentás leveget, hogy pennámát megittassam. Unom, édes néném, az bujdosást, jobban az halálnál. De míg, kérlek, ha az ember megtalál halmi, semmi gondja, hogy mi lézen azontul; nem úgy, ha hirtelen felrészának: indulj haza vén hontalan! Hü micsoda nagy zavarban pirulnék. Nem is tudom kit ismerjek meg, kit nem? kit köszöntsek, kitől ljezzek? Hol mondjam nem én vagyok: én, és hol mondjam: régi fiu respekt mieldet gehorsamst szolgálatra jelentkezik... Temetőben fogad-é kit szerettem, vagy él és virul, csak a memorilája gyöngült és az poros vándort kénytelen-kelletlen emlgy üdvözlőné:

— Ja emlékszem, mintha már találkoztunk volna, nemde Kis urnak hívják kegyedet?

Ilyen gondjaim vagynak néném, pedig messze eszem attól, hogy ilyen gondok bánthatnának, bárha kegyelem pötyög Horthy ur kezéltől. De jól sejtém: ritkig nem én vagyok, akl Horthy kegyelméből az haza földjére teheti a lábát. Bémondtam már régen, hogy tilzet vlzsel összezeresztel nem lehet, azonképpen reszkirozott volna, ha két olyan ember, akik egymásról ilyen rossz itélettel vagynak, egy városban egy levegőt szivjunk. Ebből csak megint veszekedéssek támadnának és ha eddig nem csuktak le kormányzósértés miatt, hát nyomban sietnének ezt a mulasztást pótolni. Ó az király vonatjára is puskázott, pedig tenger-nagya volt éa esküt esküdtött neki. Én nekem pedig sem ingem, sem gallérom, micsoda nagy gorombaságokra kellene nekem elkészülnöm. Bizonyára még zaldózna is! Nein, Herr Admiral, ami sok, az sok. Ilyen előzmények után kár számolni, hogy én a segítségére lennék. Várok, várok, amíg majd zoldágra vergődik ő főmagassága. Az szivarvégeket, akiket nekem gyűjtjenek, senki nem fogja előlem elszívni. De miért is igyekeztek, ki vár engemet? A szlvem olyan, miat egy kiégett villanykörte...

No, de ne keseregjünk, mint az vén asz-aszonyok. Az éjszaka majd kirugtam az Renalsance-bar oldalát, szorgalmasan öblöget-vén összeszorult torkomat Dukesz ur pálnkájával. Kedvenc primásom, Kardos cigány huzta:

*Legény, legény, simongáti legény!
Van-e neked akarated kemény?
Ha nincs neked akarated kemény:
Nem is vagy te simongáti legény.*

Huzta a Lina nótát, amit Magyarországon beültöttek. A bus németet és hasonló hazafias dalokat játszott az banda és a csak egy kis lány van a világont... Egy muszka hölgy és két muszka legény tokajt bor mellett szép muszka nótákat énekeltek, majd magyarul is danoltak:

Cárka, cárka, kis szentem...

— Ezek fehérek — mondá nehéz nyelvel Biró Mihály ur, az festő. — Az cárról danolnak. Hallgát!

— Oh, én már csak rózsaszint látok — válaszolom. — Rudi — szólék a plncérnek — dupla vödörrel az szomjas emberiségnek! Aztán két szép táncosnő lendült a kö-zépre, szebbeket még Biró ur sem festhetne és szép táncban ringatták hol illatos selyembe bugyolált, hol anyaszűz meztelen bájait. Halkan csettintettek: „Ilyen halált adj nekem istenem”, idéztem magamban a költőt. Hát nem magyarok voltak az tsudaszép delnők? De, biz isten, hogy magyarok voltak. Ahova nyul az ember Bétsben, csak magyarok vagynak. Kardos primás az fülemhez hajta hegedőjét:

*Sárga violának lehajlott az ága,
Az én bánatomnak nincs vigasztalása.
Oszl' megint a csak egy kislányt:
A jó i-i-sten...*

Az villanykörte benn az kebelemben pislakolnikedelt. Az alkoholt felgyújtá. Szeptemberi mámor játszott velem, tündér-jelenés arany-öszben, akilhez szólanom is alig volt szabad és mégis, gonosz szellemek beleavatkozván, ugy elgáncsoltak, hogy azóta parázsként égeti a lelkemet ama gondolattal merészség, amivel vádlólma ártatlanul illettek. A legjobb kedvemben mindjárt elborulok, ha erre gondolok. Azóta hlába hivogatom a hangját, nékem többé nem csendül fel. Most majd végére járok mindennek. Egy palackot dobok a Dunába, benne az következő levéllel:

Angyali kisasszony, engem meg ne

*veessen. Bocssáson meg a bünösnek,
aki ha templomokban jár is, a maga
arcát látja ragyogni az szentképeken.
Amen.*

Már most annak a tudának kellene elkövetkezni, hogy az palack háborítlanul leusszon a Dunán, innen az Tisza elkapja és utját visszafelé fordítsa az medrében, majdnem az forrásáig. És azonfelül még gyalogut is háru! a palackomra... Édes néném, az választ kéd közvettite.

Vigyázz banda!

Nem vagy legény Berei...

Nekem mondd? Részeg dlszó vagyok. Soha kl ne józanodjak, politikára és szerezlemlre soha ne gondoljak.

Haza menni faj de nem tudok...

Vagyok sok csuklással a kéd lump szolgája:

Hajnal Jenő

Dr. Fried Izsák és a kormányozható golya

Bejárta már az egész világsajtót, hogy dr. Fried Izsák orvosnak sikerült egy olyan módszert felfedeznie, mellyel kétségkívül még tudja állapítani minden terhes nőnél a születendő gyermek nemét. A felfedező személyéről és az érdekes felfedezés részleteiről még nem írtak a lapok. Dr. Fried egy beavatott barátjától nyertük a következő felvilágosításokat:

Dr. Fried Izsák egy magyarországi zsidó rabbi fia. Szülei ifjkorában meghaltak. A fiatal Fried Budapesten nyomorogva folytatja középiskolai tanulmányait, 14—15 éves korában Svájcba kerül egy gyógyszerárba, ahol eleinte, mint kisegítő és kezdő laboráns inkább szolgál teendőket végez. Emellett tovább tanul magánuton. Végre egy svájci egyetemen gyógyszerészi és orvosi diplomát szerez. Montreux-ben, mint gyakorló orvos telepszik le. Néhány évvel ezelőtt Csehszlovákiába költözik felesége szüleihez. Itt próbál elhelyezkedni, de sikertelenül, főleg mert magyar állampolgár, ott akar, de ott sem tud elhelyezkedni. Fried Izsákot a kurzus kinézi. Végül is Masaryknál próbál szerencsét. Prágába utazik, Masaryk vejének — akl Montreux-i orvos s akivel együtt dolgozott egy ideig és összemegedett Montreux-ben — ajánlólevelével, de itt is lldözi a balszerencse. Ép aznap jelentkezett Masaryknál kihallgatás, amely napon Masaryk elnök felesége meghalt. Masaryk nem fogadhatja gyásza miatt és Fried dolgavégezetlenül utazik el Prágából. (Prágában az egyetemen szeretett volna elhelyezkedni, mint asszisztens.) Jöideig ura vidéken él Csehszlovákiában, majd kimegy Párisba. Páris az első hely, ahol orvosi körök felismerték tehetségét, kísérleteinek és felfedezésének jelentőségét. Párisi előadásaira tödültek az emberek, a párisi és londoni, majd az amerikai lapok is nagy cikkeket foglalkoztak felfedezésének jelentőségével. Párisban az Académie de Medicine-ben tartotta előadásait. Közben lényes ajánlatokat kapott Amerikából, ezek egyikét el is fogadta.

Kísérleteinek története és felfedezésének lényege a következő:

Kísérleteit már svájc! egyetemhallgatói éveiben kezdte, majd montreuxi orvos éveiben folytatta, de teljesen csak csehszlovákiai időzése alatt fejezte be és építette ki.

Hosszas és szlvös kísérletezés után arra a felfedezésre jutott, hogy minden férfi vérében vannak bizonyos testecskék, — ezeket dr. Fried maskulin-testecskéknek nevezte el, — melyeket egyetlen nő vérében sem talált meg. (A kísérletezéseknél főleg a Wassermann-reakciót használta fel.) E megállapításból azután arra az ideára jut, hogy — arra való

tekintettel, hogy az anyaméhben levő magzat 4/1, hónapos korában önálló nemiséget nyer s vérkeringése összefügg az anya vérkeringésével — megvizsgálja, vajjon a férfinemül-magzattal terhes nő vérében is megtalálja-e azokat a bizonyos maskulin-testecskéket, amelyeket egyébként csak férfi vérében talált meg. És kísérletei egyre jobban megerősítették alapideáját s végül is, száz és száz kísérlet meggyőző ereje felbátoríthatta arra, hogy kísérleteit teljes eredményűnek mondhasza és hogy nyilvánosságra hozza felfedezését. Kísérleteinek végső eredménye ez volt: azokat a maskulin-testecskéket, melyeket egyetlenegy nemterhes nő vérében sem lelt meg, a terhes nők egyrésztének vérében meglelte! S azok a terhes nők, akiknek vérében (4/1, havi terhesség után) meglelte e testecskéket, minden egyes esetben fiut hoztak világra, míg azok, akiknek vérében 4/1, hónap után sem lelta meg e testecskéket, lányt szültek. Hosszu kísérletezések után már „jóslásokba” mert bocssátkozni; és minden egyes ily jóslása csalhatatlanul bevált: a terhes nő minden esetében olyan nemü gyermeket szült, amilyent dr. Fried az anya vérének megvizsgálása után előre megmondott!

1923 őszén végre Pozsonyban néhány orvosnak bemutatva felfedezésének eredményeit: Előre megbeszélte napon Pozsonyba jött; az orvosok már előre elkészítették a vizsgálat tárgyává teendő, terhes nőktől származó véranagyokat. Dr. Fried a kézhezkapott véranagygal bement a szomszédos szobába — mert hiszen felfedezésének titkát természetesen egyelőre senkinek sem árulja el — és a vizsgálat után konstataálta, hogy — az orvosok próbára akarták tenni. Konstataálta ugyanis, hogy a neki átadott vér nem terhes nőnek, hanem egy — férfinak a vére. A vér valóban: egy katona vére volt. A második esetben az orvosok ugyanígy jártak próbatevésülkkel. Dr. Fried biztossággal konstataálta, hogy a neki átadott vér nő vére, de nem terhes nőé, hanem egy kislányé. A többi esetek is beváltak: egyetlen esetben sem tévedett.

Dr. Fried most annak a problémának megoldásán fáradoz, vajjon e felfedezése alapján sikerül-e a golyát kormányozni. G. J.

Vilmos császár főszolgabírája

„Az Ember” január 20-iki számában olvastam arról a magyar főszolga(bíró)ról, aki annodacumal olyan fenomenális és udvarkepes rövidséggel vágta ki a rezet a Nagy Vilmos előt, és akinek a nevét még mai napig is nékülözni kénytelen a világhistoria. Hajlajdó vagyok ezt a történelmi hiányt pótolni és ezt a talpraesett, tréfás szerző nevét a köznyilvánosságnak átadni.

Nem a mohácsi főszolga(bíró), hanem a baranyavári főszolga(bíró) asszisztált a császári vadászatoknál.

A szent hely, ahol a császári vadászatok lefolytak, a baranyavári járáshoz tartozott ugyanis, a Bellei községhez tartozó Kövis erdőben. Ez pedig kizárólag a Dárdán szókelő közigazgatási basa uralma alatt állott. Az erdő mélyében egy pazar kényelemmel berendezett kejkak áll, melyben a felséges vendégek nimródí és egyéb fáradaimalkat éjjelente kipihenhették. Már t. l. akkor, ha a főszolga(bíró) ur által a felségek mulattására odacsodított, különböző népviseletű hölgyek feletti szemléjökbe bele fáradtak volna. Mindez azonban mellékes.

A fő az, hogy a császárvadászatok a baranyavári járás basának kedveztek a karrier csinálás szempontjából. És tényleg ő volt az, akl Vilmos európai excsászár ott időzése alkalmából a vadászati tartalmára a „raub-sitz”-okat és ezzel gyanusítottakat az egész környékről hukk-mukk-pukk epyszerien ösz-szefogdosztatta a m. kir. csendőrlégényekkel és Dárdán lecsukatta. Közülük nem egy hat-krös pógárt.

Erről a csendes fejedelmi mulatozásokról annak idején az újságok „Bellei császár-vadászatok” címen mind megemlékeztek. Csupán a főszolga(bíró) urnak ezen jogi gixeréről hallgattak valamennyien, mint a nyul. Ilyesmít a báró Fejérvári Imre főispánságával súlyosított pecsovcsmegyében különben sem fogtak fel a firkoncok valami tragikusán, az urak meg pláne nem. A parasztnak meg már akkor sem volt szava...

A császárvágást tehát csakis a baranya-

vári járás! főszolga(bíró) csinálta. Névyszerjat Zilly Viktor ur. Mint régi tisztelője, nem engedem tőle az érdemet elvitatni. Dr. Baar Jenő rokkant bármit mond is. — Ő ép ugy beházasodott a főszolga(bíró) stalloneba, mint többi pályatársai, Imhol, mint látjuk kellő rátermettséggel. Az isten nyugosztalja, jó botos ispán volt. Mert nem sokkal ez eset után babérait öntözgetvén, agyonlitta magát és elköltözött ebből a vilmoscsászáros buta árnyékvilágból. Kampec dolores.

Szerkesztő urnak igaz tisztelője, elvtársaz Cséby József pécsi emigráns, Baranyavármegyének 32 éven át központi tisztviselője.

VIII. Albert

Miért hallgatnak a welsi bár-dok? Majdnem kétségbeesítő, hogy Budapesten a nagy disznóságok szerzője, egy Szőke Szakáll nevezetű ur jelenik meg Tompa Mihályként és VIII. Albert címmel allegorikus boházatot írt. Igaz, hogy a cenzura ezt is betiltotta és a boházatot át kellett dolgozni, a Horthyra érthető sértő célzásokat kl kellett operálni, a magyar költők mégis szégyelhetik magukat, hogy Szőke Szakáll irigyelje a golyát, akinek két hazát adott végzete. Szőke Szakáll darabja arról szól, hogy VIII. Albert uralkodó herceg egy vigéccel szerepet cserél. Egy jelenet, amely gyönyörűen kifigurázza az otthoni állapotokat, itt következnek:

Herceg (Jobbszeme jekete selyemkötővel bekötve, kimélt, szigorú hangon): Uralm! Bizalmas értekezletre kértetem önöket, hogy rövid szavakban adjak kifejezést legmesszebbmenő, teljes elégedetlenségemnek. Jóllehet országunk az öt világrész legkisebb országa, de lellem vágya és életem célja, hogy alattvalóim boldogsága országunk területével fordított arányban álljon.

Kormányelnök: Fenséges herceglínket biztostítom a kormány odaadó, önzetlen munkájától és ragaszkodásáról.

Herceg: Kedves kormányelnök ur! Jogos elégedetlenségem nem személyeknek, hanem a rendszernek szól. Tessék tudomásul venni, hogy két napja feloszlattam a kabinet sajtóirodáját s a lapok összes közleményét naponta elolvasom. (A miniszterek sorában íjédt moraj.) Hatóságalm szemérmetlen viszszaéléseit szellőztetik a lapok. Kormányom tagjait ezuton értesitem, hogy a jövőben személyes ellenőrzést gyakorolok országom minden szervére és a leghesőbb elismeréssel párhuzamosan a legsúlyosabb megtorlástól sem fogok idegenkedni... Fzfirányu további értekezlet tárgyaltam s általam befejeztetett... a kormány tagjainak előterjesztését fogadom...

Kormányelnök: Az igazságügyminiszter ur!

Herceg (int, hogy fogadjja): Igazságügyminiszter (előlép, tárcájából aktát vesz elő): Kötéláttal halálra ítélt Mersse Adám kegyelmi kérvénye.

Herceg: Büne? Igazságügyminiszter: Országunk valutáját csempészte külföldre.

Herceg (nyugodtan): Szabad folyást engedek az igazságszolgáltatásnak.

Igazságügyminiszter (Jegyez az aktára, asztal mellé áll, jobbra).

Kormányelnök: A hadügyminiszter ur! Hadügyminiszter (előlép, tárcából aktát vesz elő): Golyóáttal halálra ítélt Latoré Alfonz közkatona kegyelmi kérvénye.

Herceg: Büne?

Hadügyminiszter: Szőkés a csapattestőtl.

Herceg: Az ítéletet helybenhagyom.

Hadügyminiszter (Jegyez, az igazságügyminiszter mellé áll).

Füdvármeister: A vallásügyi miniszter ur!

Vallásügyi miniszter (előlép, mint előbbiek): Fenséged 42 templom restaurálására kladott rendelete folytán, a pénzülelvi bizottsággal tartott anket eredményeképen közlöm, hogy csupán hat templom restaurálására lenne fedezet az előirányzott budget szerlnt...

Herceg: A hat templom karbantartását hadlédkatlanul megkezdjük.

Vallásügyi miniszter: Parancsára, fenségt (Előbbi lereferált miniszterek mellé áll és jegyez).

Herceg: Van még valami?

Füdvármeister: A kereskedelemügyi miniszter ur!

Kereskedelemügyi miniszter (mint fentiek): A vasuti tarifa 40 %-os emelésének magas engedélyezését kérem Fenségedtől.

Herceg: Megadom!

Nem tartjuk izlésesnek tovább idézni Szőkét. A szerző nagyon vicces, a fene egye meg. Csak még lejártsunk azt a jelenetet, amikor a vlgéret hozzák, akl a herceg két lakájába titkózik:

Büron (kereskedelmi utazó): Ha nem vagyok indiszkrét, kegyedék micsodák itten?

Első lakáj: Mi öljésége közvetlen személye körül teljesítünk szolgálatot.

Büron: Micsoda szolgál: tot?

Első lakáj: Mi öltöztetjük...

Büron (meglepve): Önök öltöztettek?

Első lakáj: Igen!

Büron (végignéz az első lakájon): Pszt!...

(Második lakájra mutat.) Ő is?

Első lakáj: Kettén!

Büron: Az sok pénzükbe kerülhet maguknak, mert az öreg nagyon szépen jár öltözve.

Horthy udvartartására az is ország pallóságára való célzás ugy látszik, elkerülte a cenzor figyelmét. De ha már Szőke Szakáll mer célzani, akkor remélhető, hogy a függöny nemsokára lefordul a Borotvált Arcura...

GLASEL MAX, igazgatósága alatt

Etablissement Weihburg-Bar

Wien, I., Weihburggasse 10—12

Naponta este 9 órától: Oskar Virág

Oskar Steiner Eric Gehrsen Oskar Neuhaus Jazz-Band

Mindennap 5 órai tea

Telefon 70-4-21

Harisnya Holzer

VI., Mariahilferstr. 89 (Flottenkino mellett)

Kötött ruhák, kötött kabátok Bécs legjobb és legolcsóbb vásárlási forrása

KÖZGAZDASÁG

A hét világgazdasága

A frank és a korona — A szakértők Berlinben — Rossz idők a tőzsdéken — Roham a 8 órai munkanap ellen — Stagnáció az egész vonalon

A francia frank és a magyar korona folytonos, feltartózatlan lemorzsolódása uralja a nemzeti devizapiacot. Bár más okai vannak mindkét jelenségnek, egy közös vonása van a két folyamatra. Mindkét országban mesterséges eszközökkel tartották a valuta árfolyamát és most ez bosszulja meg magát. A magyar koronánál megteremtették a mesterséges különbséget belföldi és külföldi korona közt, amely különbséget a külföld nem akarta és nem tudta megtanulni. Ez a mesterséges helyzet nem tartható fenn a végletekig és most elkövetkezett az ideje annak, amikor a mesterséges rendszabály hatásaként a külföldi koronának le kell zuhannia a belföldi korona árfolyamát. Bécsben hétfőn a magyar belföldi korona 0-95-ön, tehát paritás alatt állt, míg a külföldi koronát még nagy nehezen 1-25-ön tartották. Talán csak órák kérdése, amikor a magyar valuta az osztrák valuta színvonalára süllyed és még hozzá ép a szanálás előtt, amikor stabilizálódni kellene. Emellett úgy látszik, Budapesten elvesztették a fejüket, Bécsben nyakra-főre adják el a magyar értékpapírokat, hogy az ellenértékből devizákat vehessenek. E nagy papireladásoknak még súlyos következményei lehetnek a magyar gazdasági életre.

A francia frank esése szoros összefüggésben van a német jóvátétel kudarcával. Az egész francia államháztartás a német jóvátételi fizetésekre volt felépítve, amelyekre a francia kormány nagy előleget fizetett ki. Amint a parlament legutóbbi eseményei mutatták, a francia nagyiparosok a fizetéseknél súlyosan megkárosították a kormányt. Az előlegeket a kormány oly formában fizette ki, hogy rövidlejáratú kincstári jegyekre kölcsönöket vett fel, amelyeket a bankok lombardiroztak. Ez a rejtett infúzió most előtört és a francia bankjegymennyiség hirtelen növekszik. Ezzel párhuzamosan romlik a frank árfolyama.

A szakértői bizottságok befejezték munkájukat Berlinben. Munkájuk eredményét illetően ma még csak találgatásokra vagyunk utalva. De annyi bizonyosnak látszik, hogy a szakértők a Ruhr-vidék katonai kiürítését, mint elengedhetetlen előfeltételt tekintik ahhoz, hogy Németország — megfelelő moratórium után — fizetni tudjon. Ugy látszik, Franciaország már kezd belátni, hogy ez elől nem térhet ki, ami a német gazdasági élet konszolidációjára vezetne. További eredménye lesz a szakértői bizottságok munkájának a német aranybank megteremtése, ami a német gazdasági élet konszolidációjának másik alapfeltételéhez, a valutakerés megoldásához fog vezetni. Általában nagy reményeket fűznek a szakértői bizottságok munkájához, különösen Angliában optimista a hangulat és remélhetőleg ez az optimizmus teljesen jogosultnak fog bizonyulni.

Közben azonban egész Középeurópában nagyon nyomott a hangulat, ami főleg a tőzsdéken észlelhető. Mindenütt lefelé megnak az árfolyamok. Bécsben még lehetne ugyan belső okokból megmagyarázni a hosszt, de mi az oka a csehszlovák tőzsdék deprimáltságának? Csak Bécs hatásával nem lehet megindokolni, mert hiszen Prágában magában is mindenki a la baisse van orientálva. A dinár emelkedik, megszilárdul és a jugoszláv papírok mégis esnek. Maga a tőzsdé mindig csak tükrösképe az általános gazdasági helyzetnek. Az általános gazdasági helyzet pedig semmiképp sem mondható kedvezőnek. A francia valuta esése a francia versenyt annyira klézte, hogy egész Középeurópa ipara azt nyögte. Az áralakulás is kedvezőtlenebb lett, a pénz nincs oly bőven, mint az inflációs esztendőben. Az adócsúszart mindenütt meg kell szorítani és ennek folytán Európában a munkateljesítményt mindég fokozni kell, hogy a süllyedő életritívó lönn lehessen tartani.

GRAND-HOTEL BRISTOL BADEN BEI WIEN, JOSEFSPLATZ TELEFON 142

Kávéház, vendéglő, bár

A legmodernebb, előkelő ház, központi fűtéssel, minden szobában meleg és hideg víz. Bank, postahivatal távtróval és interurban telefonnal a házban

Elsőrangú penzió, fűtött szobával naponta 120.000 kor.

Mindennap
5 órai tea táncsal

A vendégeknek két táncosnő áll rendelkezésükre, a modern táncok begyakorlására

TULAJDONOS
LANTOS
RESTAURANI LANTOS IN WIEN
IV., PANIGLGASSE 17

Ez a körülmény magyarázza meg azt a tényét is, hogy mindenütt megkezdődött a roham a 8 órai munkaidő ellen. Abban a pillanatban, amikor a német munkásság kénytelen volt a fontos kérdésekben engedelményt tenni, előrelátható volt, hogy mindent megfogják kísérlni a munkaadók a 8 óras munkanap alapelveinek megdöntését. Ez a támadás indult most meg Angliában, ahol a legnagyobb fizetést az Alpine Montangesellschaft vette föl a harcot a munkásokkal, de ahol a banktisztviselők harca is komoly forduló pont elé érkezett. A munkáttatók ezen a két ponton kísérlik meg, hogy megtörjék a 8 órai munkanap elvét és megkezdjék a bérleszállításokat.

Ilyen körülmények közt nem lehet csodálni, hogy mindenütt stagnáció mutatkozik az európai gazdasági életben. Ez a stagnáció minden valószínűség szerint, csak akkor fog valóban véget érni, ha a 6 év óta megoldatlan nagy politikai problémák az angol munkáskormány beavatkozására, végre észszerű megoldáshoz jutnak.

A osztrák föltértelek. Mint megbízható helyről értesülünk az osztrák pénzügyminiszteriumban elkészült a föltértelekéről szóló törvényjavaslat. E törvényjavaslat körül heves harcok folytak az ipar és a bankok közt. Az ipar kényszerföltértelekét követelt, míg a bankok a fakultatív föltértelek mellett foglaltak állást. Már úgy volt, hogy a bankok kerülnek ki győzelmesen a harcból, de Kienböck pénzügyminiszter ellen a saját pártjában is oly erős áramlat volt, hogy kénytelen volt legalább részben engedni. Az új javaslat szerint mindazon vállalatok, amelyek már a háboru előtt is föltértelek, kötelesek mérlegeiket föltértelekni.

Újabb betörési kísérlet a Hazai Banknál. Budapestről jelentik lapunknak; a Hazai Bank részvényei az utóbbi napokban föltűnően emelkedtek. Ez az emelkedés arra vezethető vissza, hogy a Magyar Amerikai Bank a Földhitelbank számlájára vásárolja a Hazai Bank részvényeket, mert a Földhitelbank angol csoportja megakarja szerezni a Hazai Bank majoritását. A Földhitelbank angol csoportjának vezetője, Gastwirt 100.000 font sterlinget bocsátott e célra rendelkezésre. Az Amerikai Magyar Bank egyik igazgatója e napokban Bécsben Feingolddal tárgyalt, hogy tőle átvegye az ő kezében lévő Hazai Bank részvényeket. A Hazai Bank részéről kijelentik, hogy nem félnek az újabb majoritási kísérlettől, mert mióta a részvényesere a Pesti Hazai Első Takarékpénztárral megtörtént, a majoritást a bank erősen kezében tartja.

Szaporodnak az osztrák csődök. A fizetési képtelenségek jésztő mértékben szaporodnak Ausztriába. Az utóbbi napokban egyedül Bécsben a következő csődöket jelentették be: „Geba“ Export und Importgesellschaft m. b. H. 150 millió passzívával, Störper & Co., Siegfried Berg 125 millió passzívával, Franz Schamötz & Co., Erhardt Scheffler 12 milliárd passzívával, Renée Goldschmied 1 milliárd passzívával, „Praga“ internationale Spedition und Kommissionsgesellschaft m. b. H. 1 milliárd passzívával, J. Laweczky, „Weg“ Wätscherzeugungsgesellschaft, Handelsgesellschaft H. Pittner & Co., Fuchs & Schnebel, Brüder Träger és Weiss & Co., cipőkereskedés.

Vukobrankovics Milica a fogság szenvedéseiről

Vukobrankovics Milica kisasszony, kit nemrégiben ítélte el a bécsi törvényszék mérgekeverésért több esztendői fegyházra, egyszer már ült ugyan-csak mérgezés miatt vizsgálati fogságban. Akkori szabadulása után megírta naplóját, amelynek utolsó érdekes fejezete a következő:

A fogság komolyabbá és érettebbé tett. Megismertem a szenvedést, megismertem a törvénynek és különösen annak a módnak a végességét, amellyel azokat kezelik. A fogságban nyílt meg politikai értelmem is. Politikai bűnösökkel közös cellába zártan töltöttem el vizsgálati fogságom egész idejét. Voltak ott a régi Ausztria mindenféle nemzetiségéből nacionalista izgatók, továbbá szociáldemokrata, sőt kommunista bűnösök is. Megfigyeltem, hogy valamennyi lelke mélyéig ható meggyőződéssel és szinte féltős fanatizmussal képviselte az ügyet, amely mellé szegődött. Egy-egy cellában valóságos politikai mitingek voltak olyan heves vitaközpontokkal, hogy a fogság vezetőse végül is súlyos rendszabályokkal fenyegette meg e gyűlések alkalmi szónokait.

A velük együtt töltött hosszú idő nem mult el rajtam nyomtalanul. Megtanultam, hogy tiszteljem mindenki meggyőződését és elnézéssel legyek azokkal szemben is, akik más világ, más gondolatör, más politikai felfogás neveltjei. Addig a marxista irodalom felfedezetlen szellemi föld volt a számomra: a fogságban megismerkedtem legnagyobb képviselőivel, Marx-szal, Lassalle-lal, Bebel-lal. Es bennem, a világ egyik legősibb családjának utolsó sarjadékában megrendült az atavisztikus hit a nacionalizmus mindenek-föltértelekességében.

De állandó és folytonos érintkezésem volt, részint a közös séták alatt, részint a központi fűtőberendezés csövein át, a közönséges gonosztevőkkel is úgy, hogy nyugodtan elmondhatom: a fogságban végigjártam a bűn főiskoláját. Új ismeretimmal felfegyverzetten bocsátottak el a fogságból, anélkül, hogy bárki is törődött volna további sorsommal. Lejtőre állították és az azon véletlenül lefelé csuszom, a hatóságok ezt a nemtörődömséget senki sem tekinti enyhítő körülménynek, ellenkezőleg, kétszeres szigorúsággal büntették volna meg, mint visszaeső bűnös.

Szabadulásom után a kenyérkereset súlyos gondja nyugtalanított sokáig. Felkészültem a harcra, gyorsírást és gépirást tanultam, kereskedelmi tanfolyamot végeztem és mert azonnal nem akadt megfelelő állás, engedtem egyik barátom unszolásának és az ő divatszalonjában megtanultam a szabóipari mesterséget is. Csak annyit kerestem vele, amennyi zsebpénzre elég volt, a többi vagyonomból pótoltam, ami azonban részint a pénz elértéktelenedése, részint az árvaszék helytelen pénzkezelése folytán — eladta Steyermühl-részvényeimet és hadikölcsönt vettem helyettük — kicsire zsugorodott össze.

Hamarosan otthagytam az ipari pályát, hogy először az egyik közkonyhába kerüljek titkárnak, majd cipőgyárba ideiglenes tisztviselőnek. Onnan léptem át az egyik tekintélyes bécsi könyvkiadó-vállalathoz első titkárnak.

Aki az álláskeresés kínjait nem ismeri, nem is sejtí, mit szenved az állástkereső. Mennyire szemérmetlenek a kérdezősködések, mennyire levetkőztetők a pillantások, mennyire megbecstelenítők a feltevések!

Új munkám nagyon tetszett, hévvel dolgoztam és nemsokára a cégfőnök helyettese, majd a vállalat cégjegyzője lettem.

Anyámmal együtt újra éledtünk, vigság költözött hozzánk, kacagtam és énekeltem, mint régen. Már-már elfelejtettem átét szenvedéseimet, amikor újból rámszakadt a szerencsétlenség: másodszor is vizsgálati fogságba kerültem, gyilkosság kísérletének gyanúja alatt.

Ezzel azután elérkeztem emlékirataim végéhez. Nem volt könnyű munka. Testben és lélekben megtört a fogság.

Vukobrankovics Milica

Főszerkesztő és kiadótulajdonos: GÖNDÖR FERENC

A szerkesztésért felelős Renner József. V.,
Lettgasse 14. I.

Szerkesztőség és kiadóhivatal V., Hamburger-
strasse 20. II. 7.

Prágai szerkesztőségünk:
Praha Vinohrady Zizkova 12.

Perzsa- szönyegek

Nagy választék mindennemű legfinomabb szönyegekben — Követlen behozatal Perzsiából — Saját gyártmány

A. Novzari, I. kerület,
Operngasse 14. sz.

CIRCUSZ

Kezdeté 7 1/2 órákor Vége 11 órákor

CARL Vége HAGENBECK

Renzgebäude
II., Zirkusg. 44

Az új fényes februári program

Minden szombat, vasárnap és ünneppnap délután 3-kor nagy családi előadás ingyenesen 14-szállított helyárrakkal

Jegyelvétel: a Cirkuszépület nappali pénztáránál, (Tel. 46-4-77), Josef Kollernél, I., Pestalozziggasse 3 (rendes pénztári árrakkal) és minden jegyirodában.

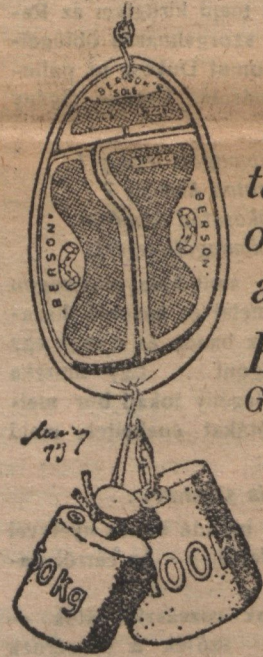
JOSEF HAJDU

BANK-, UTAZASI-IRODA
HAMBURG, Glockengiesserwall 23

Hitellevelek, átutalások, hajójegyek, kabinok; a szükséges okmányokra és azok megszerzésére levélbeli, vagy szóbeli ingyenes felvilágosítások ::

Párisban

„Az Ember“ képviselője
Georges Bölöni
5 Rue Rambeau Paris 2-na
Minden magyar könyv és gazdag tartalom olcsó napiárak kaphatók

Vizhallan,
elasztikus,
tartósabb és
olcsóbb mint
a bőr az új
BERSON
GUMMITALP

! Olcsó jó könyvek !

Ignotus, Olvasás közben (Új folym)	20.000
Kropatkin, Francia forradalom, 2 kötet	48.000
Marx, A tőke, 2 kötet	60.000
Gorki, A Kispolgár	3.000
Déry, Kéhangyú kiáltás	5.000
Kassák, Új művészek könyve	20.000
Tagore, Nacionalizmus	5.000
Dostojevskij, A főmquistör	3.000
Sinkó Ervin, A szenvedő latin	25.000
Gogol, Egy örült emlékiratai (Amatör kiadás)	50.000
Ormos, Mi okozta Magyarország felbomlását?	8.000
Boudelaire, Fleurs du Mal	40.000
Ovidius, A szerelem művészete	70.000
Longus, Daphnis és Chloé	40.000
Szép Ernő, Szegény, grófnővel álmódott	40.000
Cervantes, A felszarvazott aggyastán	4.000
Szép Ernő, Két felől angyal	6.000
Mann, Pippo Mauno	4.000
Hatvani, A vén kocsmáros	6.000
Marx és Engels levelei	20.000

A könyvekért járó összegek, valutára átszámítva, a rendeléssel és 20%-os postaköltséggel együtt ajánlott levélben küldendők be.

Glöckner Endre
Wien, XVIII.,
Gentzgasse 7

Jumperek, bluzok, kötött mellények, ruhák, selyemtrikók,

minden színben, kizárólag saját gyártmányok, 130.000 koronától feljebb — Engros árak! — Detailban is!

S. RADOSCHITZKY
II. Blumauergasse 1,
a Bayerischer Hofnál szemben